

MINISTERUL ECONOMIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

Raport lunar privind evoluția social-economică a Republicii Moldova

CONFORM DATELOR DISPONIBILE LA 28.02.2023

Chișinău 2022

Cuprins

Sumar executiv	2
1. Sectorul real	5
1.1. Produsul Intern Brut	5
1.2. Industria.....	7
1.3. Agricultură	10
1.4. Transport.....	11
1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii.....	12
1.6. Investiții în active imobilizate	16
2. Sectorul monetar	18
2.1. Inflația	18
2.2. Cursul de schimb și piața valutară.....	20
2.3. Indicatorii monetari	21
3. Finanțe publice	24
3.1. Bugetul public național	24
3.2. Datoria de stat administrată de Guvern.....	26
4. Sectorul extern	27
4.1. Balanța de plăți externe	27
4.2. Comerțul internațional cu mărfuri	32
5. Sectorul social	39
5.1. Piața muncii	39
5.2. Remunerarea muncii.....	42
5.3. Veniturile și cheltuielile populației.....	43

Sumar executiv

Anul 2022 a fost afectat de creșterea prețurilor externe, războiul din apropierea graniței cu Republica Moldova, perturbările lanțurilor de aprovizionare, care au impact negativ asupra cererii externe și interne. Evoluțiile social-economice înregistrate pe parcursul anului 2022 au fost influențate negativ de situația regională fără precedent, provocată de războiul din țara vecină și criza energetică. În plus, anul curent este marcat de o secetă severă, care a compromis o bună parte din producția vegetală, cu efectele implicite asupra sectorului zootehnic, prețurilor de consum, exporturilor, aprovizionarea industriei alimentare cu materie primă etc.

Produsul intern brut (PIB) s-a diminuat cu 10,3% în trimestrul III și cu 4,1% în 9 luni cumulativ. Seceta severă, presiunile inflaționiste în contextul majorării constante a prețurilor la resursele energetice și situația complicată din regiune sunt factorii de bază care au influențat semnificativ activitatea economică. Printre cele mai afectate sectoare se evidențiază sectorul agricol, valoarea adăugată brută a căruia s-a diminuat cu 21,4%, comerț intern (-12,1%), sectorul imobiliar (-20,3%), industria prelucrătoare (-13,4%). Totuși, sunt sectoare care au fost în creștere în trimestrul III: sectorul financiar-bancar (+18%), informații și comunicații (+8,7%), servicii de cazare și alimentație publică (+13,3%). Pe partea de utilizări, diminuarea PIB a fost influențată în cea mai mare parte de impactul negativ generat de exportul net, ca rezultat al majorării importurilor cu un ritm (+20,8%) de 2 ori mai mare decât al exporturilor (+10,7%). De asemenea, a descrescut cererea internă: consumul privat - cu 5,7% și investițiile - cu 4,4%, generând un impact de -5,5 p.p. la evoluția PIB în trimestrul III.

Criza energetică, războiul din țara vecină, creșterea prețurilor sunt factorii de bază ce au diminuat producția industrială cu 5,1% în anul 2022. Industria prelucrătoare este ramura cea mai afectată de conflictul din regiune și efectele pandemiei, descreșterea căreia (-4,5%) a produs cel mai mare impact negativ asupra sectorului industrial. De asemenea, sectorul energetic este în declin (-8,4%), fiind puternic afectat de creșterea prețurilor la resursele energetice. Este negativ și rezultatul industriei extractive (-4,9%), fiind influențat de descreșterea activității de construcții.

Seceta severă din vara anului 2022 a influențat grav sectorul agricol. Producția globală agricolă în toate categoriile de gospodării în anul 2022 a fost inferioară celei obținute în anul 2021 cu 29,8% (în prețuri comparabile). Micșorarea producției agricole a fost determinată de scăderea atât a producției vegetale cu 36,8%, precum și a producției animaleiere cu 2,6%.

Cererea pentru serviciile de transport rămâne în creștere. În ianuarie-decembrie 2022 cifra de afaceri în sector s-a majorat cu 51,5% (în termeni nominali): transportul auto - cu 49,2%, transportul feroviar - cu 41%, transportul naval - de 2 ori și transportul aerian - de 1,6 ori. Factorii esențiali care influențează pozitiv sectorul transporturilor sunt intensificarea acordurilor de cooperare internațională și creșterea cererii din partea populației pentru serviciile de transport public.

Diminuarea veniturilor reale ale populației și reducerea cererii de consum mențin comerțul de bunuri cu amănuntul pe o traiectorie constant descendentă. În anul 2022 comerțul de bunuri cu amănuntul a înregistrat o descreștere de 1,8% (în termeni reali), inclusiv în luna decembrie cu 5,6%. În perioada de referință s-a diminuat cererea pentru echipamente informatice și telecomunicații (-49,2%), produse alimentare, băuturi și tutun (-47,7%), produse casnice (-23,8%), alte bunuri (-3,7%).

Serviciile de piață prestate populației au fost în creștere în anul 2022. Cifra de afaceri din servicii de piață prestate populației s-a majorat cu 10,4% în anul 2022, inclusiv cu 4,2% în luna decembrie. Cele mai solicitate au fost servicii de cazare și alimentație publică (+39%), serviciile de recreare și agrement (+29,7%), și serviciile agențiilor turistice și tur-operatorilor (+28,7%).

Investițiile s-au diminuat în anul 2022. Volumul investițiilor în active imobilizate s-a diminuat cu 11,6%, însumând circa 31,9 mild. lei. Micșorarea investițiilor străine (-33,1%), investițiilor finanțate din credite și împrumuturi externe (cu 31,3%), precum și investițiilor proprii ale agenților economici (-6,3%) au constituit factorii de bază care au influențat diminuarea investițiilor. Totodată, investițiile finanțate din împrumuturi interne rămân în creștere (+1%), dar temperându-și semnificativ creșterea comparativ cu perioadele precedente.

Rata inflației se menține la nivel ridicat, deși se atestă semnale de temperare. Rata inflației anuală (ianuarie 2023 față de ianuarie 2022) constituie 27,3%. Contractarea cererii interne ca rezultat al politicii restrictive a Băncii Naționale a Moldovei a fost factorul principal cu efect dezinflaționist. Totodată, contractarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor externe internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%).

Leul moldovenesc s-a apreciat față de dolarul american și s-a depreciat față de Euro. În luna ianuarie 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 2,1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei până la 18,76 lei). Față de Euro leul moldovenesc s-a depreciat cu 0,3%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii ianuarie 2023 a atins un record istoric de 4602,7 mil. dolari (asigurând 5,7 luni de import), majorându-se cu 2,9% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 21,6% - față de situația la 31.01.2022.

Creditarea s-a temperat semnificativ ca rezultat al politicii monetare antiinflaționiste. Înăsprirea politicii monetare a determinat micșorarea în luna ianuarie a creditelor noi acordate persoanelor fizice cu 12,5% și persoanelor juridice - cu 31,3%. Concomitent, se atestă intensificarea economisirii în defavoarea consumului, reflectată prin creșterea cu 11,6% a depozitelor noi. Ca rezultat, la sfârșitul lunii ianuarie 2023 masa monetară M3 a constituit circa 126,6 mild. lei și s-a majorat cu 0,5% de la începutul anului.

Veniturile bugetare au înregistrat creștere în prima lună a anului curent. În luna ianuarie 2023 la Bugetul public național au fost încasate venituri în valoare de circa 7,2 mild. ceea ce reprezintă o creștere cu 23,1% față de luna similară a anului 2022. Aceasta se datorează în mare parte creșterii valorii importurilor, care a favorizat majorarea încasărilor din impozite și taxe pe mărfuri și servicii, granturilor primite de la organizațiile internaționale și rezultatului pozitiv din activitatea economică. De asemenea, au fost realizate cu 21,3% mai multe cheltuieli, acestea însumând circa 7,3 mild. lei. Cheltuielile pentru ocrotirea sănătății și protecție socială au avut cea mai mare contribuție la majorarea cheltuielilor bugetare totale. Astfel, deficitul bugetar a atins nivelul de -112,8 mil.lei, comparativ cu -219,7 mil. lei în luna ianuarie 2022.

Datoria de stat a atins un nivel record. Datoria de stat administrată de Guvern la sfârșitul lunii ianuarie curent a atins nivelul de 98,3 mild. lei, înregistrând o majorare cu 24,1% față de aceeași lună din anul precedent. Conform datelor de la sfârșitul lunii ianuarie curent, datoria de stat internă

însumează 35,1 mild. lei, în creștere cu 5,1% și datoria de stat externă – 3,3 mild. dolari SUA (63,2 mild. lei), care a sporit cu 31,8% (cu 38% - în monedă națională).

Deficitul contului curent al balanței de plăți externe s-a adâncit. Creșterea prețurilor internaționale la resursele energetice și materia primă și situația complicată din regiune provocată de războiul din țara vecină au condus la majorarea cu 24,6% a deficitului contului curent al balanței de plăți în ianuarie-septembrie, constituind 15,4% în raport cu PIB. Volumul remiterilor personale primite din străinătate s-a diminuat cu 2,2%. Concomitent, intrările de investiții străine directe au atins 515,4 mil. dolari, fiind în creștere de 2,1 ori față de 9 luni 2021, datorate în mare parte profiturilor reinvestite.

Comerțul internațional cu mărfuri continuă să înregistreze creștere, dar cu ritmuri mai lente. Cererea externă pozitivă și rezultatul foarte bun al sectorului agricol din anul 2021 au condus la creșterea exporturilor în anul 2022 cu 37,9%, însumând 4 335,1 mil. dolari SUA. Din acestea, reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) au format 31,6% și s-au majorat de circa 1,9 ori. Cererea internă și prețurile mondiale la resursele energetice în creștere, conflictul militar din țara vecină, condițiile climaterice nefavorabile (seceta din vara anului 2022) sunt factorii care au condus la accelerarea valorii importurilor cu 28,5%, însumând 9 219,1 mil. dolari SUA. Volumul importurilor a depășit de circa 2,1 ori volumul exporturilor și, astfel, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 47%. Soldul negativ al balanței comerciale s-a majorat cu 21,1%.

Câștigul salarial mediu lunar brut s-a diminuat în termeni reali. În anul 2022 câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională a constituit 10 529 lei și s-a majorat cu 15,5% în termeni nominali față de anul 2021. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 10,3%. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 529 Euro sau 557 dolari SUA. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 8844,6 lei, în creștere cu 13,6% în termeni nominali. În termeni reali a scăzut cu 11,7%. În sectorul real al economiei – 11 127 lei și s-a majorat cu 16% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 9,9%.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.01.2023 a constituit 3153,4 lei și s-a majorat cu 22,4%, în termeni nominali, față de aceeași dată a anului 2022.

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul IV 2022 a fost de 41,2 mii persoane, și s-a majorat cu 18,3 mii persoane față de rezultatul înregistrat în trimestrul IV 2021 (22,9 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul IV 2022 a constituit 4,6%, fiind mai înaltă cu 2 p.p. față de trimestrul IV 2021 (2,6%).

Numărul **șomerilor înregistrați** la oficiile forței de muncă în luna ianuarie 2023 a constituit circa 3,3 mii persoane și s-a majorat cu circa 8,5% față de ianuarie 2021.

Minimul de existență în semestrul I 2022 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2485 lei, în creștere față de semestrul I 2021 cu 16,9% (în termeni nominali).

1. Sectorul real

1.1. Produsul Intern Brut

Criza energetică, inflația galopantă, războiul din țara vecină și conjunctura externă complicată reprezintă multitudinea de factori care influențează negativ evoluția economiei naționale. Conform datelor publicate de Biroul Național de Statistică, în trimestrul III 2022 Produsul intern brut (PIB) s-a menținut pe traiectorie negativă, fiind în descreștere atât față de trimestrul III 2021 (-10,3%), cât și față de trimestrul precedent (-8,4%).

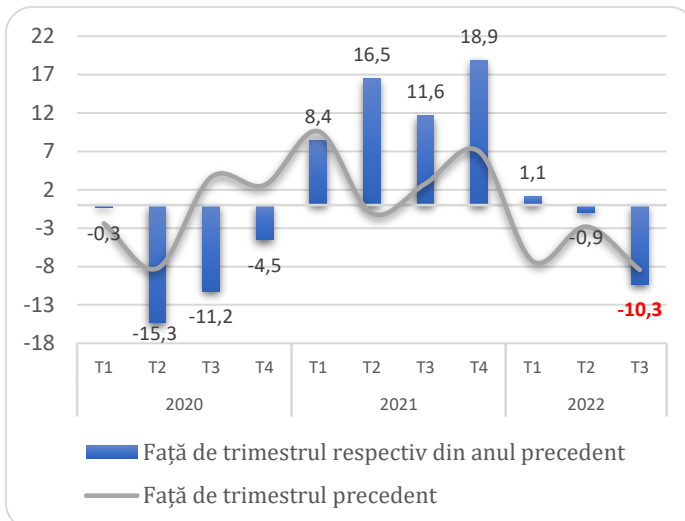
Sectorul agricol a influențat cel mai mult diminuarea PIB. Condițiile secetoase din vara anului curent au impactat semnificativ sectorul agricol, rezultând o descreștere cu 21,4% a valorii adăugate brute și o contribuție de -3,5 p.p. la PIB. Culturile cerealiere au fost cele mai afectate de secetă: porumb, grâu, floarea soarelui și orz. Datele atestă că sectorul agricol a avut cea mai mare influență negativă la evoluția PIB în trimestrul III.

Erodarea puterii de cumpărare a populației a diminuat cererea pentru bunuri și servicii. Astfel, dacă în primele două trimestre comerțul intern s-a menținut pe o traiectorie pozitivă, atunci în trimestrul III acesta a înregistrat o decreștere cu 12,1% și a impactat semnificativ evoluția PIB (cu -1,9 p.p.).

Accentuarea incertitudinilor în contextul invaziei Rusiei în țara vecină, diminuarea veniturilor disponibile reale ale populației urmare șocului inflaționist, majorarea dobânzilor la creditele ipotecare sunt **factorii de bază care au diminuat dramatic cererea pentru bunurile imobile.** În rezultat, sectorul imobiliar și-a redus VAB cu circa 20%, influențând PIB cu -1,2 p.p.

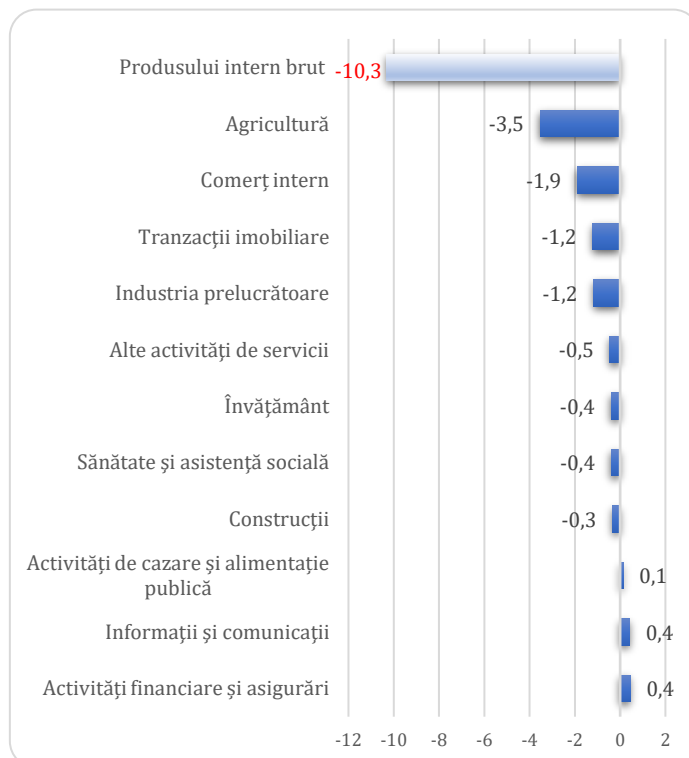
Fiind puternic influențat de majorarea costurilor de producție în contextul scumpirii materiilor prime și a resurselor energetice și de perturbarea/blocarea lanțurilor de aprovizionare, **sectorul industrial a fost în descreștere în perioada analizată și a sustras 1,5 p.p. din evoluția PIB.** VAB creată în industria extractivă a înregistrat cea mai mare diminuare – de circa -33%, după care industria prelucrătoare (-13,4%), sectorul energetic (-7,6%) și subramura de distribuție a

Figura 1.1. Evoluția trimestrială a Produsului intern brut în anii 2020-2022 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.2. Contribuția principalelor sectoare la creșterea PIB în trimestrul III, 2022 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare urmată de sectorul energetic (-0,2%).

A descrescut dramatic cererea pentru serviciile prestate de sectorul artă, activități de recreere și de agrement (-27,5%), învățământ (-10,3%), sănătate și asistență socială (-7,2%), alte activități de servicii (-35%), care au generat o contribuție de -1,5 p.p. la PIB.

Incertitudinea majoră în contextul conflictului armat din țara vecină și menținerea în creștere a prețurilor la materialele de construcții (+24% în 9 luni) au condus la **micșorarea cererii pentru serviciile de construcții**. În rezultat, VAB creată de activitatea de construcții s-a diminuat cu 4,7% și a sustras 0,3 p.p. din creștere. Menționăm că, spre deosebire de trimestrul precedent, când a fost înregistrată o descreștere de 28%, situația în sectorul construcții pare să fi fost relativ mai favorabilă în trimestrul III.

Totuși, unele activități economice au fost în creștere și au avut impact pozitiv asupra PIB în trimestrul III, printre care se evidențiază: **activități financiare și asigurări, activități de cazare și alimentație publică, informații și comunicații**. Sectorul financiar-bancar se menține pe o traiectorie pozitivă, înregistrând +18% creștere a VAB și 0,4 p.p. contribuție la PIB, precum și sectorul IT (+8,7% creșterea VAB și 0,4 p.p. contribuție). Sectorul HoReCa a fost cu 13,3% în creștere față de trimestrul respectiv din anul precedent, dar impactul asupra PIB a fost nesemnificativ (+0,1 p.p.), reieșind din ponderea redusă în structură (1,2%).

Diminuarea consumului intern a determinat încasări mai reduse din impozite și taxe pe mărfuri și servicii la Bugetul public național și, prin urmare, diminuarea cu 9% a impozitelor nete pe produse au generat un impact de -1,2 p.p. la PIB.

Pe partea cererii, descreșterea PIB a fost cauzată de exportul net și reducerea cererii interne.

Exportul net a contribuit negativ la evoluția PIB și a sustras 7,5% din creștere - consecință a creșterii volumului exporturilor de bunuri și servicii cu 10,7%, pe fundalul majorării volumului importurilor cu 20,8%. Creșterea exporturilor s-a temperat brusc (+10,7%), preponderent din cauza diminuării de circa 2 ori a exporturilor de cereale, precum și temperării ritmurilor de creștere a reexporturilor de combustibili către Ucraina. În același timp, importurile și-au intensificat

Figura 1.3. Evoluția PIB pe utilizări și contribuția sectoarelor în anii 2020-2022 (p.p.)

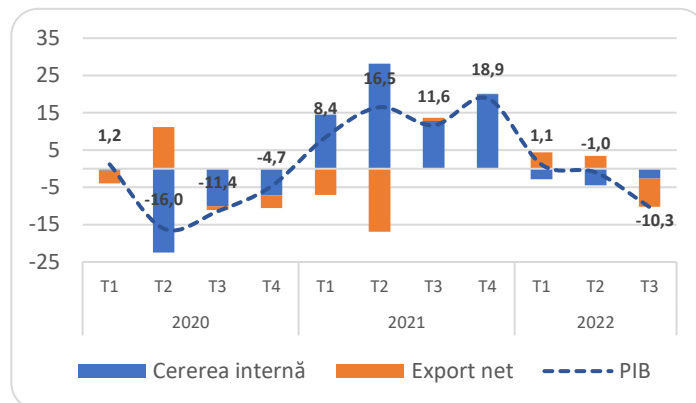

Figura 1.4. Contribuția exportului net la PIB, pe componente (export și import), %

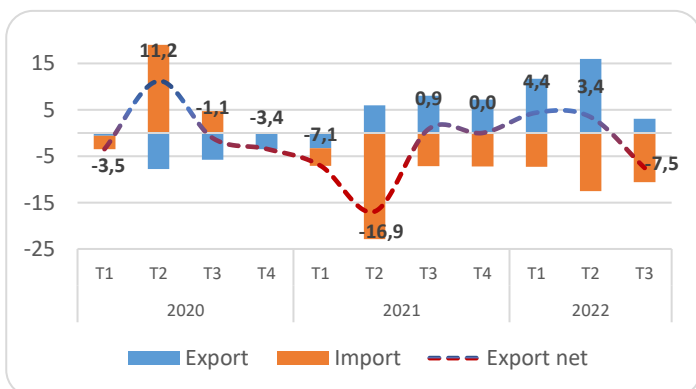

Figura 1.5. Evoluția exporturilor și contribuția componentelor în anii 2021-2022 (p.p.)

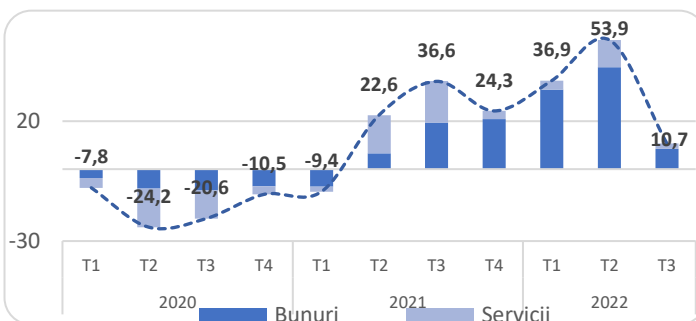
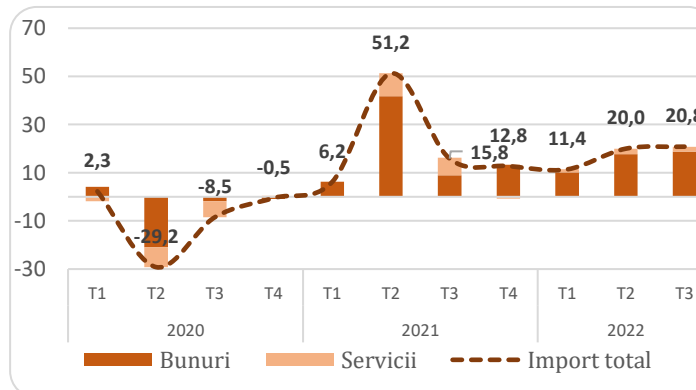

Figura 1.6. Evoluția importurilor și contribuția componentelor în anii 2021-2022 (p.p.)

creșterea (+20,8%), în mare parte ca impact al majorării cantităților importate de combustibili, în special păcură, benzină și motorină.

Diminuarea cererii interne a contribuit cu -2,7 p.p. la dinamica PIB, fiind explicată în mare măsură de reducerea consumului privat (-5,7%). Cu o pondere de circa 80% în PIB, consumul privat s-a diminuat cu 5,7%, preponderent din contul consumului de servicii, care s-a redus cu 19,1%. Factorii de bază care au diminuat consumul sunt aceiași: creșterea galopantă a prețurilor, erodarea veniturilor disponibile ale populației și înrăutățirea condițiilor de creditare în contextul înăsprii politicii monetare.

Activitatea investițională s-a diminuat, dar cu ritmuri mai reduse (-4,4%) comparativ cu trimestrul precedent (-11,3%). Cu o pondere de 23,2% în PIB, formarea brută de capital fix a influențat negativ PIB cu -1 p.p. Un impact substanțial a fost generat de investițiile în construcții, care s-au diminuat cu 8,2% și au contribuit cu -1,3 p.p. la PIB, în timp ce investițiile în mașini și utilaje s-au majorat cu 4,1%, având un impact de 0,3 p.p. Limitările bugetare, înrăutățirea condițiilor de creditare și incertitudinile majore cu care se confruntă economia din cauza situației complicate din regiune sunt factorii de bază care descurajează investițiile.

Figura 1.7. Evoluția consumului privat pe componente în anii 2021-2022 (p.p.)

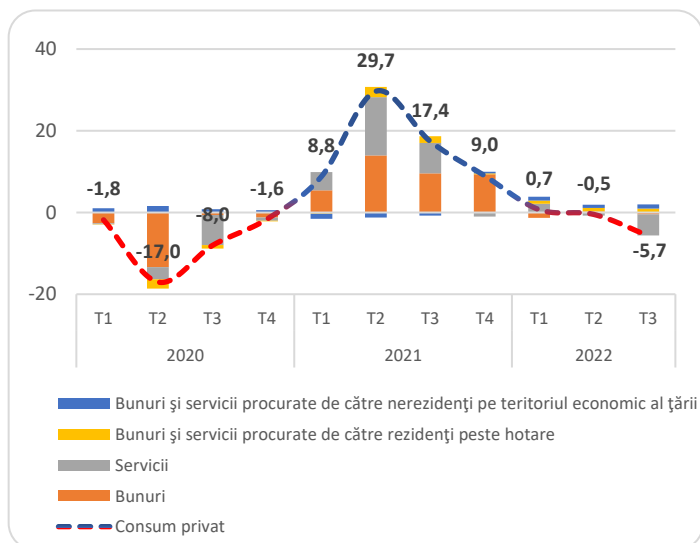
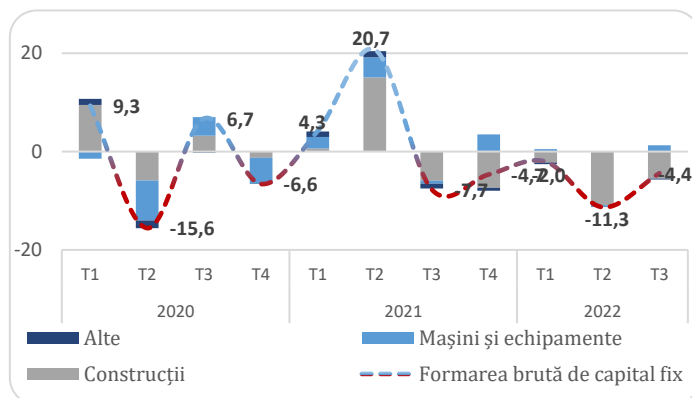

Figura 1.8. Contribuția la evoluția Formării Brute de Capital Fix (p.p.)

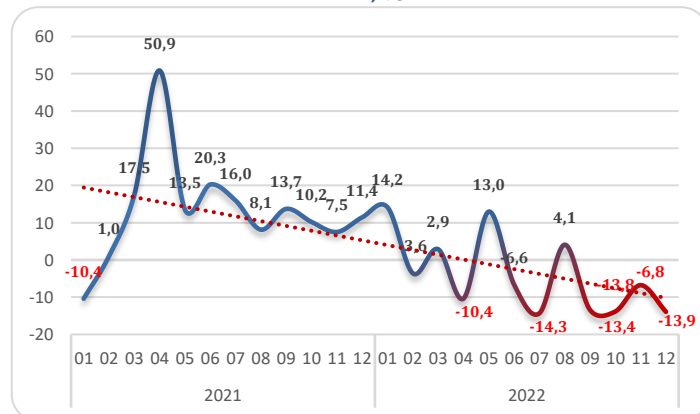
Sursă: Biroul Național de Statistică

1.2. Industria

Efectele crizei energetice, situația economică complicată din regiune, diminuarea cererii externe și interne a creat dificultăți companiilor industriale, fapt ce a condus la un rezultat negativ de -5,1% al sectorului industrial în anul 2022.

Industria prelucrătoare a fost cea mai afectată ramură a sectorului industrial. Industria producătoare de componente auto s-a menținut pe trendul descrescător din anul precedent, nereușind să se revigoreze după efectele pandemiei. Declanșarea războiului din Ucraina a complicat și mai mult situația ramurilor din acest domeniu, provocând întreruperea/stoparea lanțurilor logistice, majorarea

Figura 1.8. Evoluția lunară a sectorului industrial în anii 2021-2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

prețurilor materiilor prime, diminuarea cererii externe etc.

În anul 2022 activitatea de *fabricare a echipamentelor electrice* s-a diminuat cu 60% și a sustras 2,3 p.p. din rezultatul sectorului industrial. De asemenea, *producția de piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule*, o altă subramură a industriei componentelor auto, a fost în descreștere cu 34%, contribuind cu -1,7 p.p.

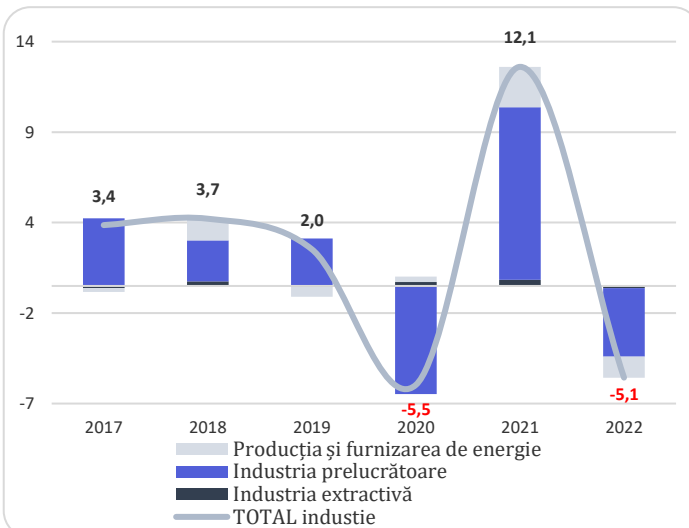
Printre alte ramuri importante ale industriei prelucrătoare care au contribuit negativ la evoluția sectorului industrial în anul 2022 se evidențiază:

- fabricarea mobilei (-30%)
- fabricarea de mașini, utilaje și echipamente (-24%)
- industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (-15%)
- fabricarea articolelor din beton, ciment și ipsos (-19%)
- repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor, în special articolelor fabricate din metal (-23%)
- fabricarea cimentului, varului și ipsosului¹
- fabricarea produselor din tutun¹

Printre sectoarele industriale care au fost în creștere și au influențat pozitiv evoluția industriei prelucrătoare se enumeră industria alimentară (+12%), fabricarea băuturilor, care a înregistrat o majorare cu 9% în anul 2022, fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (+7%), fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice (+20%), fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă (+14%), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (+4%).

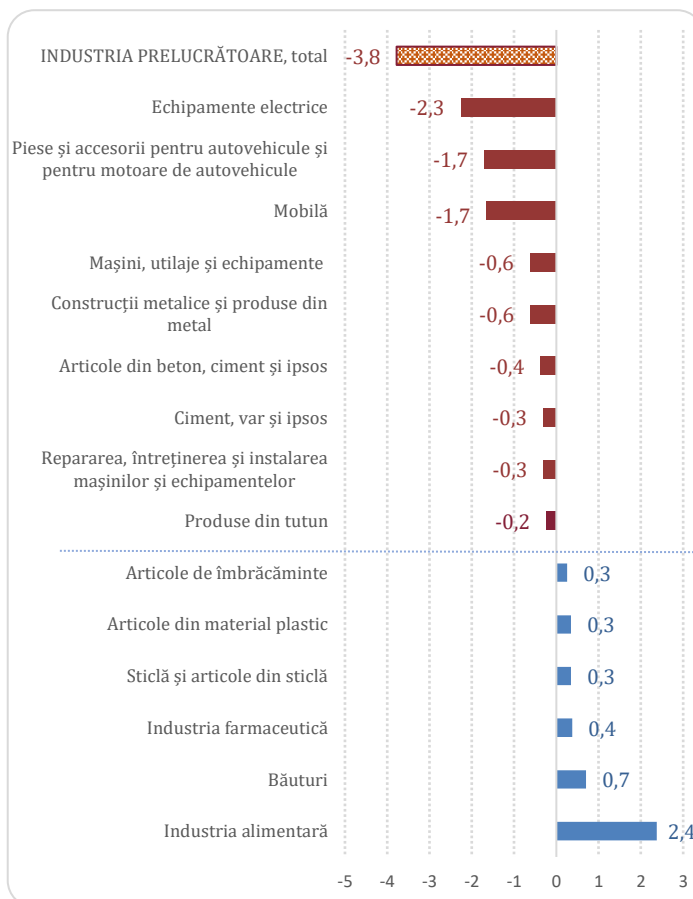
Industria alimentară, principala subramură a industriei prelucrătoare care a susținut sectorul pe parcursul perioadei ianuarie-august, a intrat în recesiune până la sfârșit de an. Anul agricol 2021 extrem de productiv a susținut industria alimentară, care a înregistrat în anul 2022 o creștere de 12% și o contribuție de 2,4 p.p. la rezultatul sectorului industrial. Totuși, începând cu luna septembrie datele atestă descreștere constantă, indicând semnale clare de recesiune pentru acest sub-sector al industriei prelucrătoare.

Figura 1.9. Evoluția sectorului industrial în anii 2017-2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.10. Contribuția principalelor subramuri ale industriei prelucrătoare la rezultatul sectorului industrial în anul 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

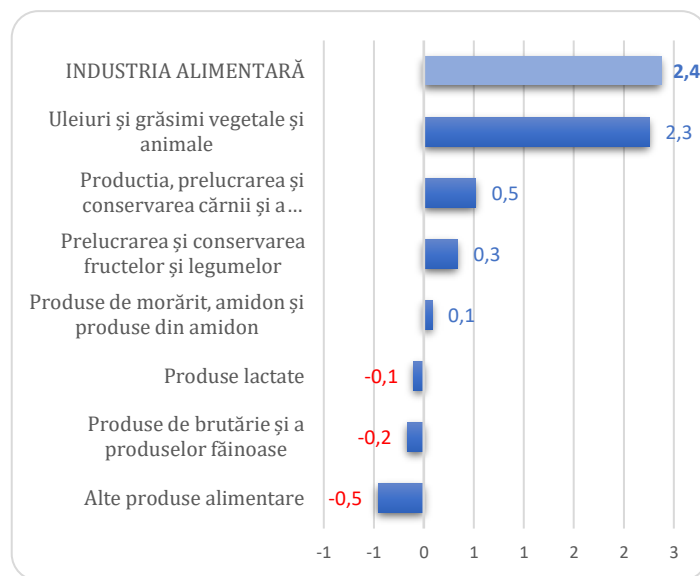
¹ Date privind indicii volumului fizic sunt confidențiale

Evoluția producției principalelor tipuri de produse ale industriei alimentare se prezintă astfel:

- fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale: +2 ori
- producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne: +11%
- prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor: +10%
- fabricarea produselor de morărit, a amidonului și produselor din amidon: +20%

Totuși, unele subramuri ale industriei alimentare au urmat o traiectorie negativă: fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase (-6%), fabricarea produselor lactate (-4%), prelucrarea și conservarea peștelui (-9%), fabricarea altor produse alimentare (-17%).

Figura 1.11. Contribuția subramurilor industriei alimentare la rezultatul sectorului industrial în anul 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

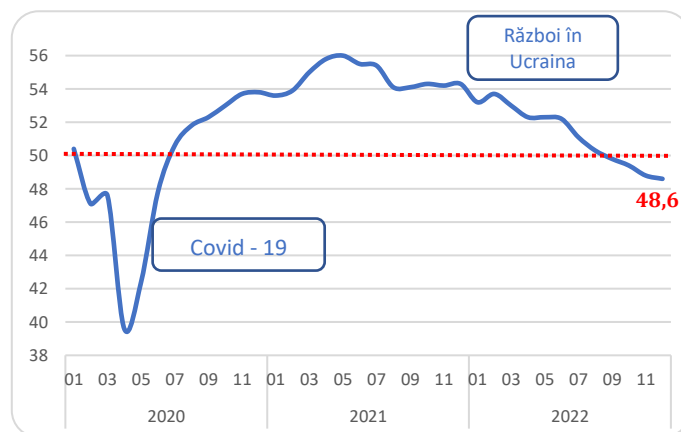
Factorii de bază care au influențat evoluția sectorului industrial în anul 2022 au fost:

- ↓ Perturbarea lanțurilor de producție și de aprovizionare cu materie primă în contextul conflictului armat din Ucraina.
- ↓ Diminuarea cererii externe din partea țărilor partenere ale Republicii Moldova.
- ↓ Diminuarea cererii interne în contextul reducerii veniturilor disponibile ale populației.
- ↓ Diminuarea activității de construcții, care a influențat industria construcțiilor metalice și a produselor din metal și industria extractivă.
- ↓ Creșterea galopantă a prețurilor la energie, care a redus rezultatul industriei de producție și furnizare a energiei.
- ↓ Diminuarea producției agricole vegetale în contextul secetei severe din anul trecut.

Diminuarea cererii externe este factorul de bază care a determinat evoluția negativă a ramurilor exportatoare ale industriei prelucrătoare. Potrivit datelor J.P.Morgan, Indicele PMI global în industria prelucrătoare² a coborât constant începând cu luna februarie și a ajuns până la **48,6 puncte** (sub pragul critic de 50 puncte) în luna decembrie, confirmând că economia globală a intrat pe o traiectorie evidentă de recesiune.

Producția industrială globală s-a diminuat a cincia lună consecutiv, condiționată de scăderea comenzilor noi, a fluxurilor comerciale internaționale și a indicelui de încredere a mediului de afaceri. Datele semnaleză o diminuare continuă a cererii globale pentru produsele manufacturate, iar condițiile se pot deteriora și mai mult în lunile următoare.

Figura 1.14. Evoluția lunară a indicelui "The manufacturing Purchasing Managers Index" anii 2020-2022

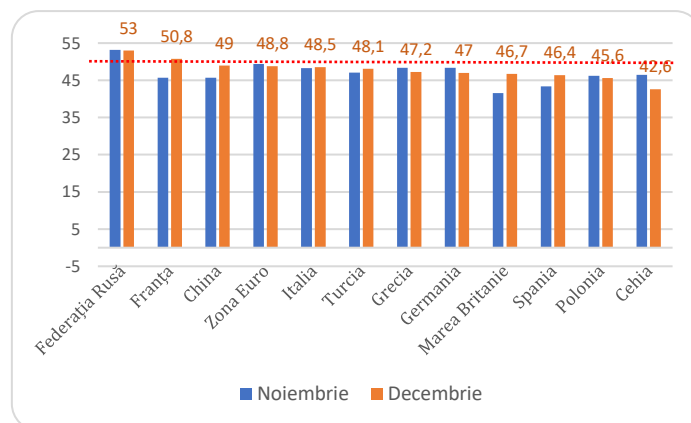
www.pmi.spglobal.com

² The manufacturing Purchasing Managers Index (PMI) – este un indicator complex care arată sănătatea economică a sectorului industrial, inclusiv producția, comenzile noi, comenzile pentru export, prețurile de producție, stocurile de producție, termenii de livrare ale furnizorilor, angajații, producția viitoare, etc. PMI poate avea valori de la 0 la 100. Valoarea mai mică de 50 semnifică o contracție a sectorului industrial față de luna precedentă, mai mare ca 50 – expansiune a sectorului industrial, egală cu 50 – nu indică vreo modificare.

În principalele țări partenere ale Republicii Moldova companiile din sectorul industrial înregistrează descreșteri constante a activității, inclusiv în luna decembrie, cu excepția Federației Ruse și a Franței!

Aceste date semnalează că sectorul industrial autohton, fiind dependent de cererea externă, va fi impactat de conjunctura externă și cel mai probabil se va menține pe trend negativ în perioada următoare.

Figura 1.15. Situația industriei în principalele țări partenere ale Republicii Moldova conform "The manufacturing Purchasing Managers Index"² în luna decembrie 2022

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/pmi_manufacturing/

1.3. Agricultură

După un an deosebit de bun pentru agricultură, anul 2022 a fost un an cu o secetă profundă.

Producția globală agricolă s-a diminuat cu 29,8%. Diminuarea producției globale agricole a fost determinată de scăderea producției vegetale precum și a producției animaliere.

- ↓ Producția vegetală a scăzut cu 36,8%.
- ↓ Producția animalieră a scăzut cu 2,6%.

Regimul termic ridicat din vara anului 2022 a compromis producția vegetală și a condus la scăderea roadei medii la majoritatea culturilor agricole, cu excepția strugurilor și legumelor de câmp.

Principalele culturi agricole care au înregistrat descreșteri ale roadei medii și au determinat scăderea producției vegetale în anul 2022 au fost:

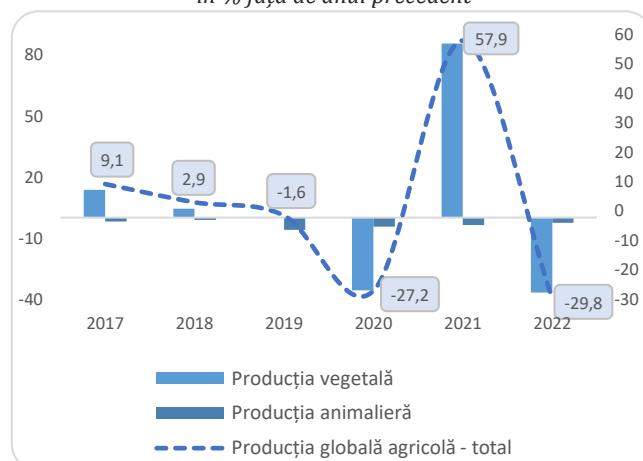
- *porumb pentru boabe* (o scădere de 3,3 ori);
- *soia* (-42,6%);
- *floarea soarelui* (-41,5%);
- *grâu de toamnă și primăvară* (-39,5%);
- *fructe, nuci și pomușoare* (-26%);
- *cartofi* (-21,7%);
- *rapiță* (-17,5%);
- *sfecla de zahăr* (-15,4%) etc.

Culturile agricole care au înregistrat creșteri ale roadei medii la hectar și au contribuit pozitiv la evoluția producției vegetale:

- *legume de câmp* (în creștere cu 8,7%);

Figura 1.16. Evoluția producției agricole, anii 2017-2022

în % față de anul precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

- struguri (+7,7%).

Diminuarea continuă a efectivului de animale, accentuată de consecințele secetei din vară, a cauzat scăderea volumului producției în sectorul animalier (-2,6%) și a sustras 0,5% din evoluția producției globale agricole.

Micșorarea producției animaliere a fost determinată de descreșteri la categoriile:

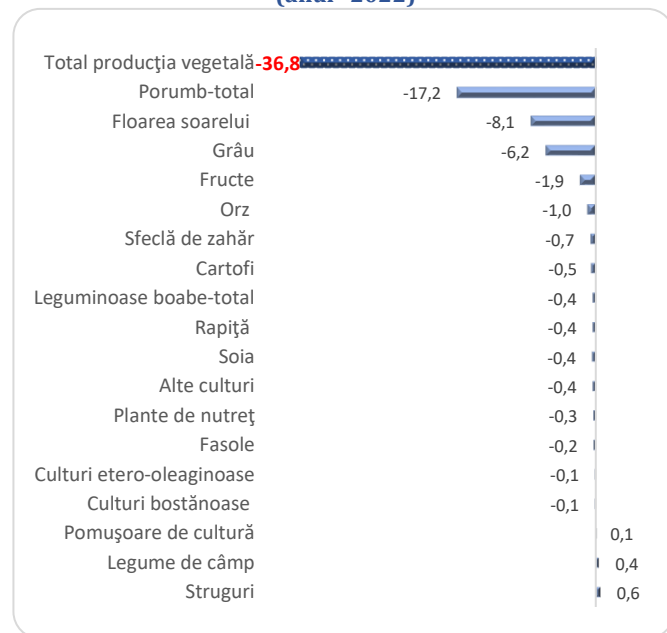
- producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 2,4%;
- producția de lapte – cu 10,3%.

Producția de ouă a înregistrat creștere de 5,9%.

Factorii de bază ce au influențat evoluția sectorului agricol în anul 2022 au fost:

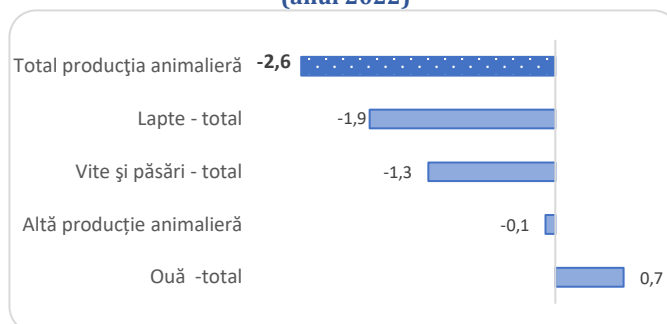
- ↓ condițiile climatice nefavorabile din vară (temperaturi ridicate și lipsa precipitațiilor);
- ↓ concentrarea efectivului de animale în gospodăriile individuale ale populației: bovine – circa 77%, inclusiv vaci - circa 83% și subdezvoltarea activităților de antreprenariat în zootehnie;
- ↓ micșorarea în gospodăriile populației, la situația din 1 ianuarie 2023 comparativ cu 1 ianuarie 2022, a efectivului de bovine cu circa 4,4%, din care efectivul de vaci – cu 6,6% și, respectiv, a producției de lapte.

Figura 1.17. Gradul de influență a culturilor vegetale la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (anul 2022)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.18. Gradul de influență a producției animaliere la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (anul 2022)

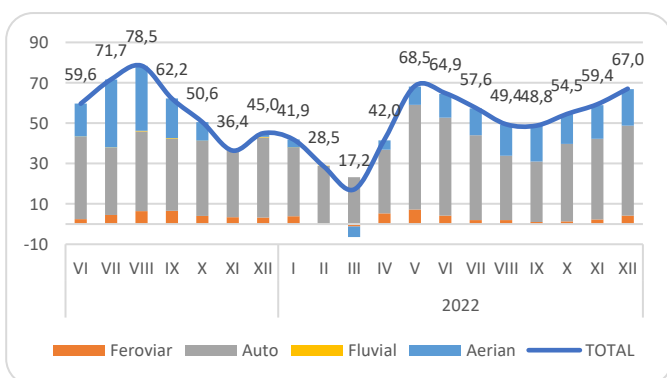
Sursă: Biroul Național de Statistică

1.4. Transport

Serviciile de transport se mențin în creștere. În anul 2022 cifra de afaceri în acest sector s-a majorat cu 51,5%, inclusiv cu 67% (în termeni nominali) în luna decembrie 2022. În această perioadă se constată creșterea venitului din vânzări în toate subsectoarele, fiind marcate următoarele rezultate pozitive:

- ↑ Transportul feroviar: de 1,7 ori în decembrie; +41% în ianuarie-decembrie 2022;
- ↑ Transportul auto: +54,7% în decembrie; +49,2% în ianuarie-decembrie 2022;

Figura 1.19. Evoluția lunară a cifrei de afaceri a întreprinderilor din domeniul transporturilor, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

- ↑ Transportul naval: de 1,6 ori în decembrie; de 2 ori în ianuarie-decembrie 2022;
- ↑ Transportul aerian: de 2,4 ori în decembrie; de 1,6 ori mai mult în ianuarie-decembrie 2022.

Factorii de bază care au determinat evoluțiile în sectorul transporturilor:

- ↑ Intensificarea fluxurilor comerciale internaționale, inclusiv a reexporturilor de produse petroliere către Ucraina.
- ↑ Menținerea în creștere a cererii din partea populației pentru serviciile de transport public.
- ↑ Majorarea prețurilor/tarifelor la serviciile de transport.
- ↑ Sporirea accesibilității și competitivității serviciilor de transport public.

1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii

Comerțul intern de bunuri cu amănuntul:

- ↓ decembrie: 8,9 mil.lei, -5,6% (în prețuri comparabile);
- ↓ ianuarie-decembrie: 92,2 mil.lei, -1,8% (în prețuri comparabile).

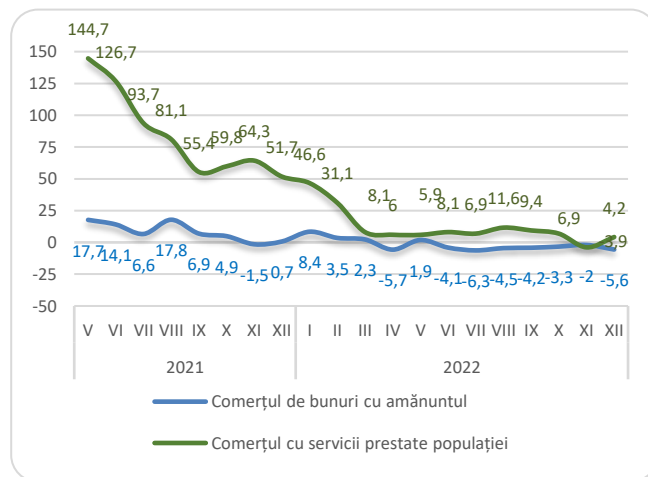
Creșterea galopantă a prețurilor și diminuarea veniturilor reale ale populației au influențat negativ consumul privat în anul 2022. Începând cu luna aprilie, cifra de afaceri din comerțul de bunuri cu amănuntul a intrat pe o traiectorie descendentă. Cumulativ în 12 luni ale anului precedent cifra de afaceri în comerțul cu amănuntul s-a diminuat cu -1,8% (în termeni reali), însă valoric (în termeni nominali) a crescut cu 23%, fapt ce ne permite să constatăm că în anul 2022 populația a consumat cantitativ mai puține bunuri, dar valoric a achitat mai mult comparativ cu anul 2021.

Circa 31% în structura comerțului de bunuri revin produselor alimentare, băuturi și tutun, carburanți – 28%, alte bunuri – 23%, produse casnice – 16%, echipamente informatice și telecomunicații – 1%, bunuri culturale și creative – 1%. (Figura 1.21).

Diminuarea cifrei de afaceri din comerțul cu amănuntul în anul 2022 a fost determinată de scăderea cererii pentru produsele casnice (-24%), produse alimentare, băuturi și tutun (-48%), echipamente informatice și telecomunicații (-49%).

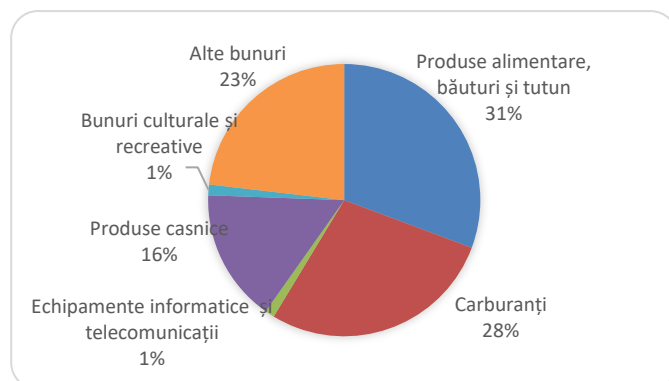
Între timp, menținerea în creștere a cererii pentru unele categorii de produse au contribuit pozitiv asupra venitului de vânzări. Cea mai accentuată majorare a

Figura 1.20. Evoluția lunară a cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul și serviciile prestate populației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.21. Structura comerțului interior de bunuri în ianuarie-decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

cifrei de afaceri se atestă în comerțul cu *carburanți* (+43,5%). Creșterea cifrei de afaceri din comerțul cu autovehicule pe parcursul anului precedent cu 9,1% (în termeni reali) este factorul de bază care a favorizat creșterea cererii la carburanți. De asemenea, eliminarea măsurilor restrictive (după 2 ani de pandemie) au determinat majorarea cererii pentru *bunurile culturale și creative* (+20,5%).

Serviciile prestate populației:

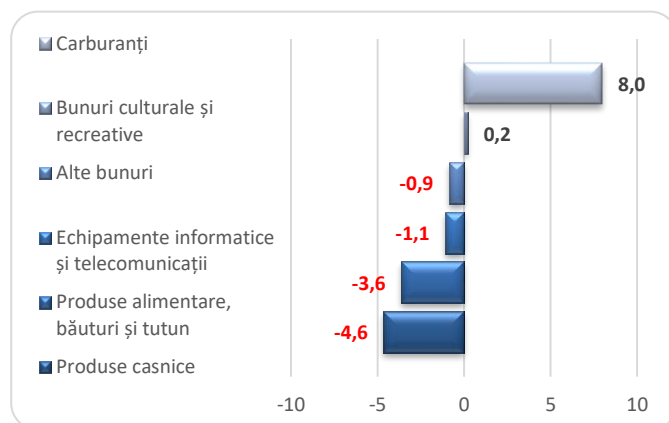
- ↑ decembrie: 4,3 mil. lei, +4,2% (în prețuri comparabile);
- ↑ ianuarie – decembrie: 42,9 mil. lei, +10,4% (în prețuri comparabile).

Serviciile de piață prestate populației se mențin în creștere. În perioada ianuarie-decembrie 2022 cifra de afaceri din servicii de piață prestate populației a constituit 42,9 mil. lei și s-a majorat cu 10,4% (în termeni reali) în raport cu anul 2021.

În structura serviciilor prestate populației predomină serviciile în sănătate și asistență socială - circa 39% din volumul total, activități de recreare, de agrement – 24%, activități de cazare și alimentație publică – 14%, activități ale agențiilor turistice și ale turoperatorilor – 12%, învățământ – 9%, activități veterinare – 0,2%, reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc – 1%, alte activități de servicii – 1% (Figura 1.23).

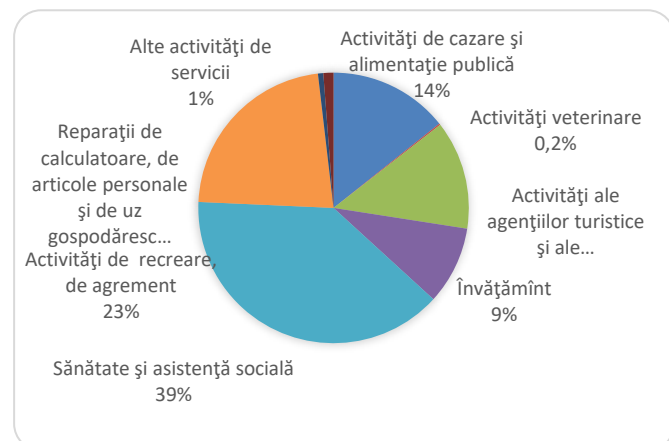
Pandemia a condiționat o încetinire fără precedent a activităților economice din cauza carantinei, distanțării sociale, restricțiilor de călătorie etc. De aceea, odată cu relaxarea măsurilor de protecție în contextul ameliorării situației epidemiologice, s-a majorat cererea pentru *serviciile de cazare și alimentație publică* (+39%), *serviciile de recreare și agrement* (+29,7%), *serviciile agențiilor turistice și tur-operatorilor* (+28,7%), iar cererea populației pentru *serviciile de sănătate și asistență socială* a scăzut (-7,4%) (Figura 1.24).

Figura 1.22. Contribuția principalelor componente la creșterea comerțului interior de bunuri cu amănuntul în ianuarie-decembrie 2022, p.p.

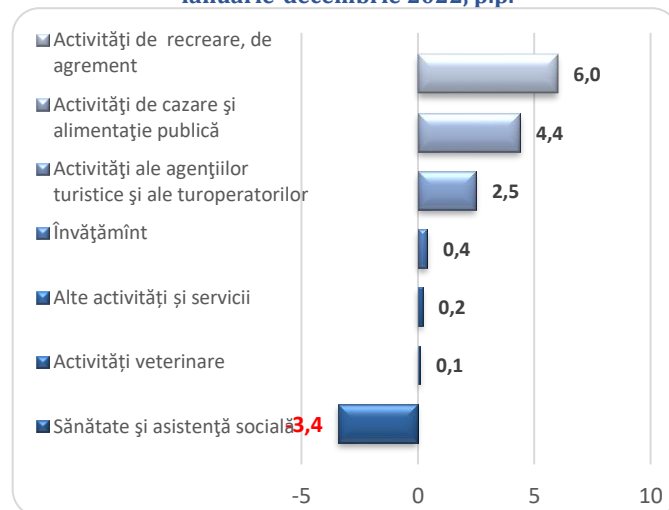
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.23. Structura serviciilor prestate populației, % în ianuarie-decembrie 2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.24. Contribuția principalelor componente la creșterea serviciilor prestate populației în ianuarie-decembrie 2022, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Comerțul de bunuri cu ridicata:

- ↓ decembrie: 14,7 mil. lei, -19,2% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ↓ ianuarie-decembrie: 168,9 mil. lei, -2,2% (în termeni reali).

Activitatea întreprinderilor din sectorul comerț s-a diminuat semnificativ. În contextul crizelor care s-au suprapus și reducerii cererii de consum din partea populației, volumul tranzacțiilor comerciale ale întreprinderilor s-a redus cu 2,2% în anul 2022 (Figura 1.25).

În structura comerțului cu ridicata (Figura 1.26) cea mai mare pondere revine comerțului cu ridicata specializat al altor produse 38% (din volumul total); produse alimentare, băuturi și tutun - 20%; produse agricole brute și al animalelor vii - 14%; comerț cu ridicata nespecializat - 11%; bunuri de consum - 10%; echipamente informatice și de telecomunicații - 4%; alte mașini, echipamente și furnituri - 3%; activități de intermediere - 0,1%.

Diminuarea cifrei de afaceri în comerțul de bunuri cu ridicata în anul 2022 a fost influențată de micșorarea cererii la produsele agricole brute și animale vii (-11,1%), produse alimentare, băuturi și tutun (-13,6%), bunuri de consum (-24,3%), alte mașini, echipamente și furnituri (-49%) și activități de intermediere (-75%) (Figura 1.27).

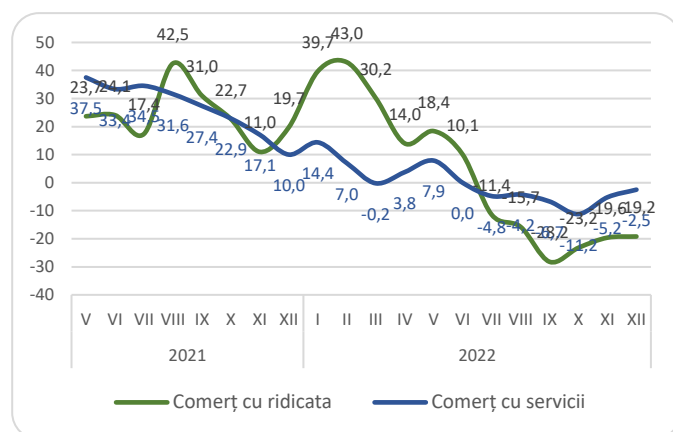
În același context, o contribuție pozitivă asupra cifrei de afaceri a fost determinată de comerțul cu *echipamente informatice și telecomunicații*, care s-a majorat cu 29,4% (în termeni reali) în anul 2022, fapt ce denotă că populația este tot mai orientată spre instrumente și tehnologii informaționale.

Serviciile prestate întreprinderilor:

- ↓ decembrie: 6,7 mil. lei, -2,5% în termeni reali (deflatat la IPC);
- ↓ ianuarie-decembrie: 64,6 mil. lei, -0,6% (în termeni reali).

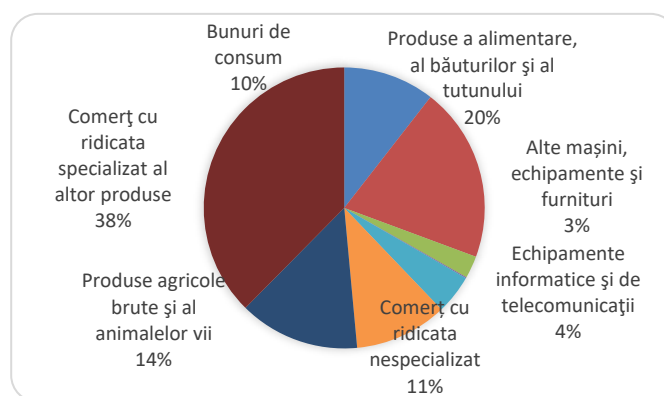
Scăderea din intensitate a activității economice are impact negativ și asupra volumului serviciilor prestate întreprinderilor. În luna decembrie 2022 se atestă micșorarea cifrei de afaceri cu 2,5% față de luna respectivă din anul precedent, înregistrând valoarea de

Figura 1.25. Evoluția lunară a cifrei de afaceri în comerțul cu ridicata și serviciile prestate întreprinderilor, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.26. Structura comerțului cu ridicata, % în ianuarie-decembrie 2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.27. Contribuția principalelor componente la creșterea comerțului cu ridicata în anul 2022, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică, calcule ME

6,7 mil. lei. Cumulativ în 12 luni ale anului 2022 a fost înregistrat un rezultat negativ de -0,6%.

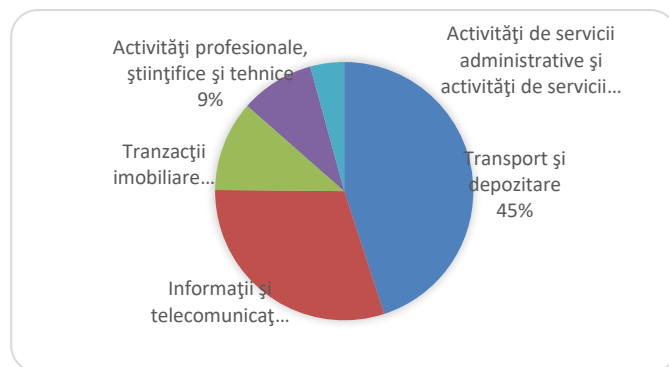
Ponderea cea mai mare în structura serviciilor prestate întreprinderilor revine serviciilor de transport și depozitate - 45%, informații și comunicații - 30%, tranzacții imobiliare - 12%, activități profesionale, științifice și tehnice - 9%, activități de servicii administrative și activități de servicii suport - 4%.

La evoluția cifrei de afaceri au contribuit negativ (Figura 1.29) serviciile prestate de activitățile de servicii administrative și activități de servicii suport (-16,8%), sectorul IT (-10,4%), tranzacții imobiliare (-9,8%).

Între timp, creșterea semnificativă a fluxurilor comerciale internaționale au impulsionat cererea pentru serviciile de transport și depozitare pe parcursul anului precedent, astfel încât **cea mai mare contribuție la creșterea cererii pentru serviciile prestate întreprinderilor vine din partea sectorului transport și depozitare**, care a crescut cu 14,6% în anul 2022.

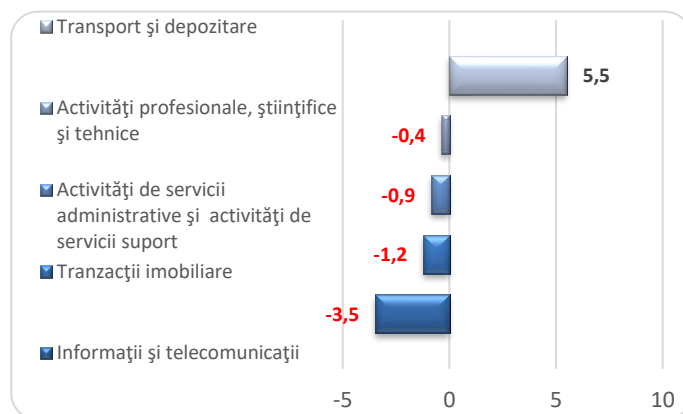
Cifra de afaceri în comerțul cu autovehicule și motociclete s-a diminuat. În anul 2022 volumul cifrei de afaceri din comerțul cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor s-a diminuat cu 4,4% în termeni reali (deflatat la IPC), deși în termeni nominali a fost în creștere cu 19,8%, reflectând creșterea prețurilor. Totuși, remarcăm că în luna decembrie comerțul cu autovehicule s-a revigorat ușor (Figura 1.30), înregistrând +31% creștere, precum și serviciile de întreținere și reparare a autovehiculelor (+12%).

Figura 1.28. Structura serviciilor prestate între întreprinderilor,% în ianuarie-decembrie 2022

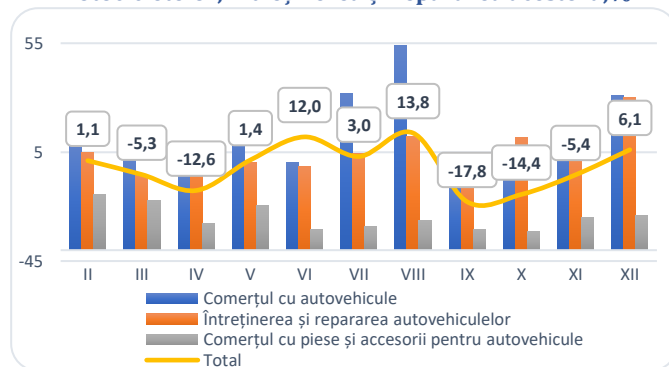
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.29. Contribuția principalelor componente la creșterea serviciilor prestate întreprinderilor în ianuarie-decembrie 2022, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.30. Evoluția lunară a cifrei de afaceri în comerțul cu ridicata și cu amănuntul al autovehiculelor și a motocicletelor, întreținerea și repararea acestora,%

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază care au influențat evoluția comerțului intern de bunuri și servicii în anul 2022 au fost:

- ↑ Relansarea activității economice după criza provocată de pandemie.
- ↑ Intensificarea fluxurilor comerciale internaționale.
- ↓ Creșterea galopantă a prețurilor la energie și servicii.
- ↓ Micșorarea puterii de cumpărare a populației în contextul diminuării veniturilor reale disponibile.

1.6. Investiții în active imobilizate

Volumul investițiilor s-a diminuat în anul 2022 cu 11,6%, însumând circa 31,9 mild. lei. Descreștere au înregistrat investițiile finanțate practic din toate sursele, în special, din sursele proprii ale agenților economici, din împrumuturile externe, din alte surse străine, precum și din bugetele unităților administrativ-teritoriale.

Diminuarea investițiilor finanțate de sursele proprii ale agenților economici a constituit principalul factor de diminuare a investițiilor în anul 2022. Cu o pondere de circa 62,4% în total, acestea s-au diminuat cu 6,3%, contribuind în proporție de 32% la diminuarea totală a investițiilor în anul 2022. Această situație este explicată de presiunile create de criza resurselor energetice, incertitudinile în rândul investitorilor create de războiul din țara vecină, precum și scumpirea surselor de creditare, determinată de politica monetară antiinflaționistă condusă de BNM.

Împrumuturile externe (8% în total) s-au micșorat cu 31,3%, contribuind în proporție de 28% la diminuarea totală a investițiilor. Aceste investiții sunt orientate preponderent în infrastructura publică, fiind o sursă importantă de finanțare.

A scăzut esențial și volumul investițiilor străine (-19,1%), fiind afectate de războiul din țara vecină.

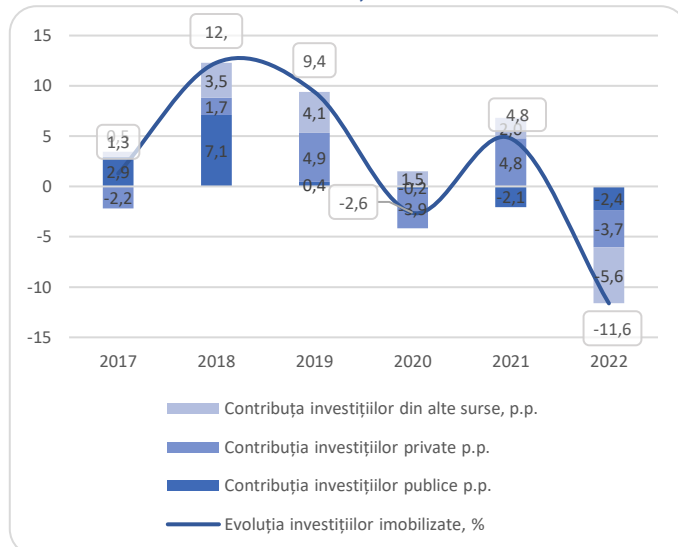
Investițiile publice (din bugetul de stat și bugetele locale) s-au diminuat semnificativ (-17%). Au scăzut, în special, investițiile din bugetele unităților administrativ-teritoriale (-26,3%), precum și cele din bugetul de stat (-4,6%), fiind constrânse de criza energetică și valul de refugiați din Ucraina, care au pus presiuni asupra resurselor bugetare.

Doar investițiile finanțate de împrumuturile interne au înregistrat o creștere neesențială (+1%), dar temperându-și semnificativ creșterea comparativ cu perioadele precedente.

În anul 2022, **după sursele de finanțare**, investițiile au înregistrat următoarele evoluții:

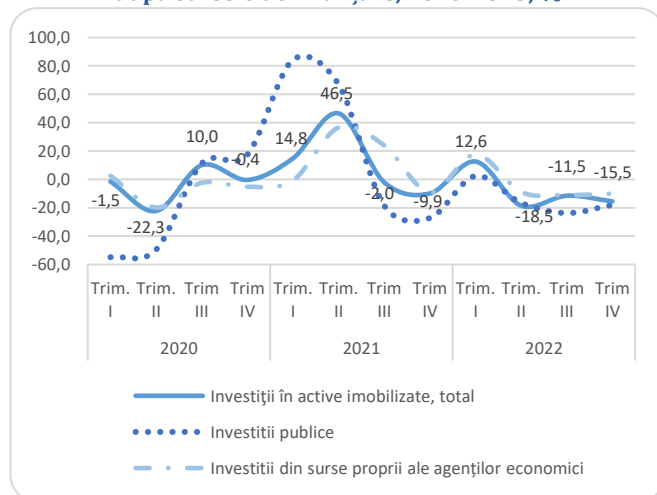
- surse proprii ale agenților economici: -6,3% (19,5 mild. lei, contribuția -3,7 p.p.);
- credite și împrumuturi externe: -31,3% (2,5 mild. lei, contribuția -3,2 p.p.);

Figura 1.31. Evoluția volumului investițiilor în anii 2017-2022, %

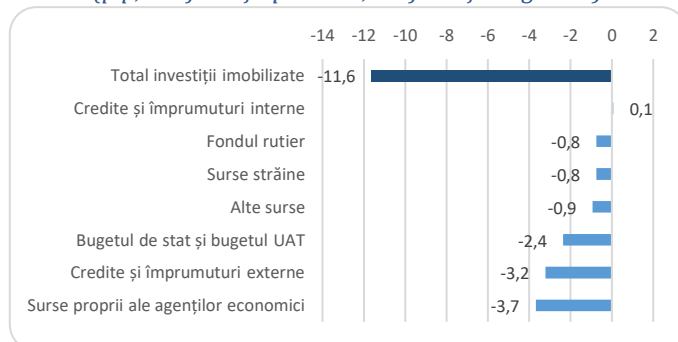
Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

Figura 1.32. Evoluția trimestrială a volumului investițiilor după sursele de finanțare, 2020-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

Figura 1.33. Sursele de finanțare ale investițiilor după contribuția acestora la evoluția investițiilor, în anul 2022
(p.p., + influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

- bugetul public național: -17% (4,1 mild. lei, contribuția -2,4 p.p.);
- surse străine: -19,1% (1,1 mild. lei, contribuția -0,8 p.p.);
- fondul rutier: -19,3% (1,1 mild. lei, contribuția -0,8 p.p.);
- credite și împrumuturi interne: +1% (2,6 mild. lei, contribuția +0,1 p.p.).

Pe categorii de active s-au micșorat investițiile practic în toate mijloacele fixe, doar investițiile în imobilizări necorporale au înregistrat o creștere de 7%.

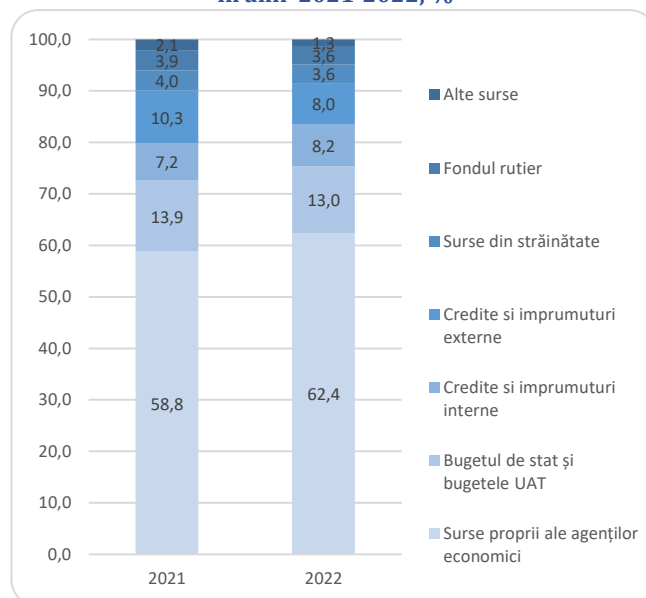
Investițiile în sectorul construcțiilor, cu o pondere de 51,1% din volumul total, s-au diminuat în anul 2022 cu 17,2%. Au scăzut investițiile în toate tipurile de construcții, însă cel mai semnificativ au scăzut investițiile în construcțiile ingineresti (-21,4%), fiind finanțate atât din surse publice, cât și din împrumuturile organizațiilor internaționale.

Investițiile în mașini și utilaje, care au o importanță semnificativă pentru dezvoltarea sectorului real al economiei, s-au micșorat cu 4,6%. De asemenea, au scăzut investițiile în mijloace de transport (-7,1%) și în terenuri (-11,4%).

Analiza investițiilor după tipurile de active indică următoarele evoluții:

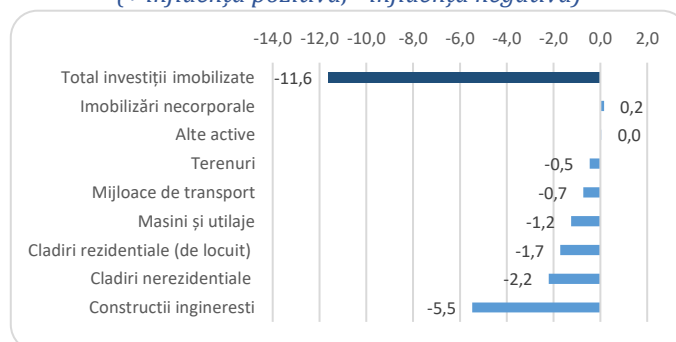
- construcții ingineresti: -21,4% (7,1 mild. lei, contribuția -5,5 p.p.);
- clădiri nerezidențiale: -13,7% (4,9 mild. lei, contribuția -2,2 p.p.);
- clădiri de locuit (rezidențiale): -13,3% (3,9 mild. lei, contribuția -1,7 p.p.);
- mașini, utilaje și instalații: -4,6% (9,2 mild. lei, contribuția -1,2 p.p.);
- mijloace de transport: -7,1% (3,3 mild. lei, contribuția -0,7 p.p.);
- terenuri: -11,4% (1,3 mild. lei, contribuția -0,5 p.p.);
- imobilizări necorporale: +7% (829,9 mil. lei, contribuția +0,2 p.p.).

Figura 1.34. Structura investițiilor după sursele de finanțare în anii 2021-2022, %

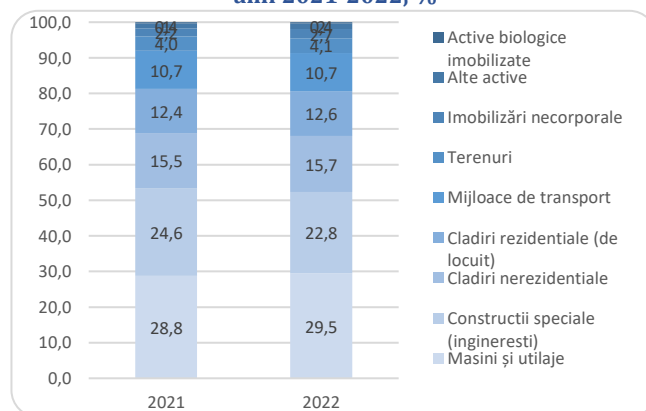
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.35. Gradul de influență asupra evoluției investițiilor pe tipuri de active, 2022 (+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

Figura 1.36. Structura investițiilor după tipuri de active în anii 2021-2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii principali care au influențat activitatea investițională în anul 2022 au fost:

- ↑ îmbunătățirea situației pandemice și eliminarea măsurilor restrictive ce vizează activitatea economică a companiilor private;
- ↓ presiunile bugetare create de criza resurselor energetice și conflictul militar în Ucraina;
- ↓ incertitudinile în rândul investitorilor create de conflictul armat din Ucraina;
- ↓ scumpirea surselor de creditare, determinată de politica monetară antiinflaționistă condusă de BNM.

2. Sectorul monetar

2.1. Inflația

În luna ianuarie 2023 rata inflației anuale a continuat traiectoria descendentă și a constituit 27,3% (față de ianuarie 2022). Contractarea cererii interne, ca rezultat al politicii restrictive a Băncii Naționale a Moldovei, a fost factorul principal cu efect dezinflaționist pe plan intern.

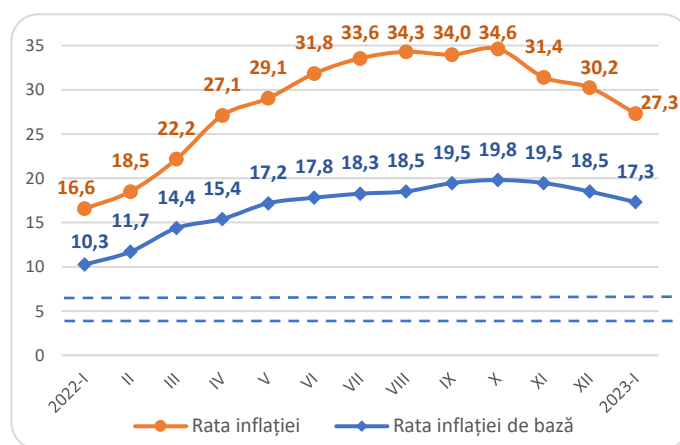
Totodată, contractarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor externe internaționale la resursele energetice, produse alimentare și materia primă cu impactul respectiv asupra prețurilor interne. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%), reflectând impactul conflictului militar în Ucraina, secetei din vara anului trecut, precum și creșterilor anterioare ale prețurilor internaționale la produsele alimentare și la resursele energetice.

Rata inflației în luna ianuarie 2023 (față de decembrie 2022) a constituit 0,5%, fiind mult mai mică decât în ianuarie 2022 (2,8%).

După majorarea prețurilor la resursele energetice și materia primă din primul semestru al anului 2022, încetinirea bruscă a creșterii economice globale și materializarea riscurilor de intrare în recesiune temperează presiunile asupra prețurilor.

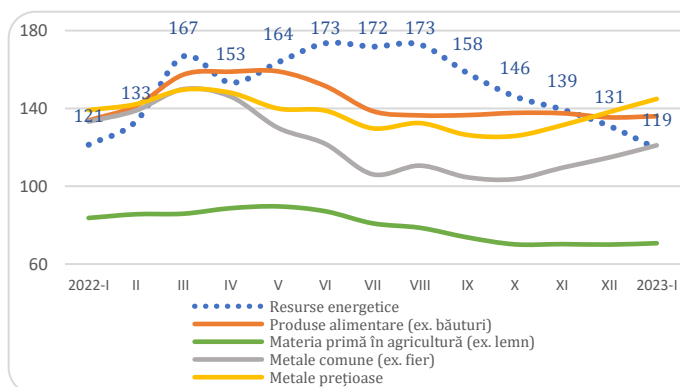
Conform datelor Băncii Mondiale, în luna ianuarie prețul la resursele energetice a continuat trendul descendent și a scăzut cu 8,9% față de decembrie 2022 și cu 31,2% față de luna iunie (atunci când a fost atins cel mai înalt nivel al prețurilor). Prețurile la materia primă agricolă (exclusiv lemn) s-au majorat cu 1%, la

Figura 2.1. Dinamica ratei anuale a inflației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.2. Dinamica indicilor prețurilor internaționale la principalele grupe de produse (2010=100), %

Sursă: <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

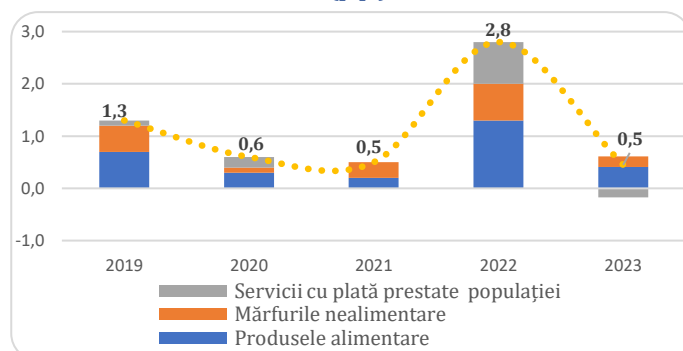
metale comune - cu 5,4%, la produsele alimentare (exclusiv băuturi) - cu 0,5% (din care cereale - cu 1,8%), metale prețioase - cu 4,9%.

Sporirea prețurilor la mărfurile nealimentare cu 0,5% a contribuit cu 0,2 p.p. la IPC (inclusiv câte 0,1 p.p. revin combustibililor și țigărilor).

Majorarea cotei accizelor la țigări și carburanți au fost factorii principali care au determinat creșterea prețurilor la mărfurile nealimentare. Cele mai accentuate creșteri de preț se atestă la țigări - cu 6,1%; combustibili și carburanți - cu 1,1%, materiale de construcții - cu 0,7%, mașini de spălat rufe - cu 0,6%, televizoare - cu 0,5%, frigidere și congelatoare - cu 0,2% etc.

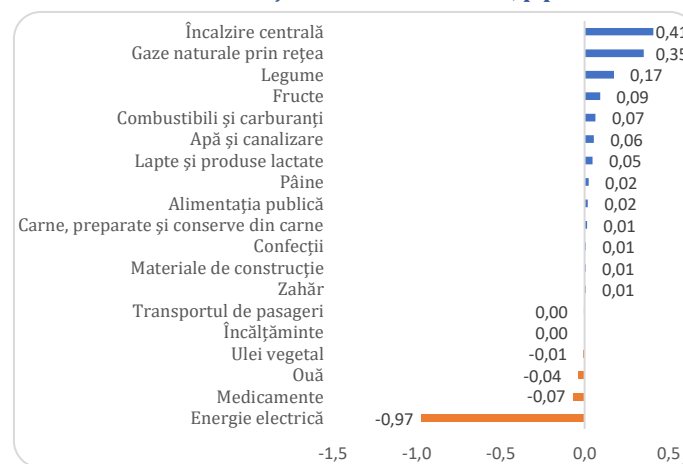
Tarifele la servicii s-au diminuat cu 0,7% și au contribuit cu -0,2 p.p. la IPC, inclusiv -1 p.p. revin tarifelor pentru energie electrică, urmare ajustării tarifelor la energia electrică de către ANRE la sfârșitul lunii decembrie 2022. Concomitent, tarifele pentru gazele naturale din rețea și pentru încălzirea centralizată au avut contribuții pozitive de câte 0,4 p.p., apă și canalizare și apă caldă - de câte 0,1 p.p.

Figura 2.3. Contribuția principalelor componente la rata inflației, ianuarie față de decembrie a anului precedent (p.p.)

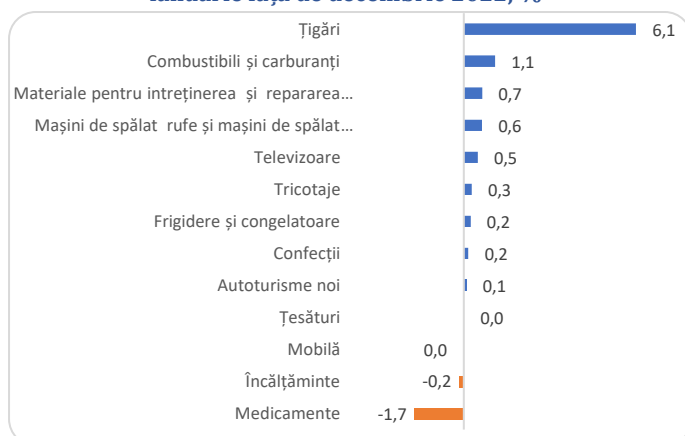
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.4 Contribuția prețurilor la principalele produse, mărfuri și servicii la creșterea totală a IPC general, ianuarie față de decembrie 2022, p.p.

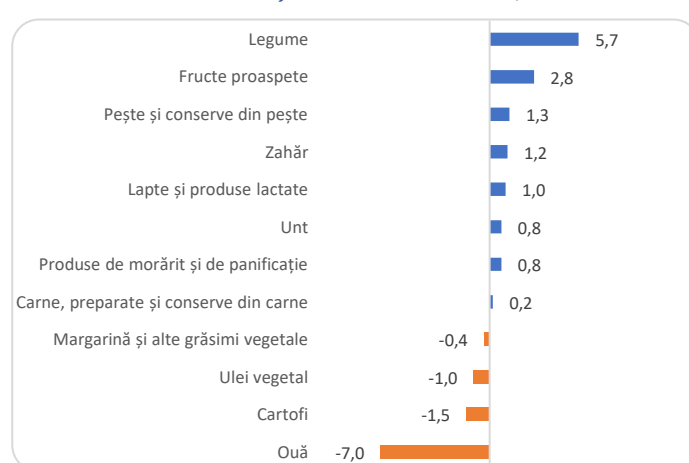
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.6. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele mărfuri nealimentare, ianuarie față de decembrie 2022, %

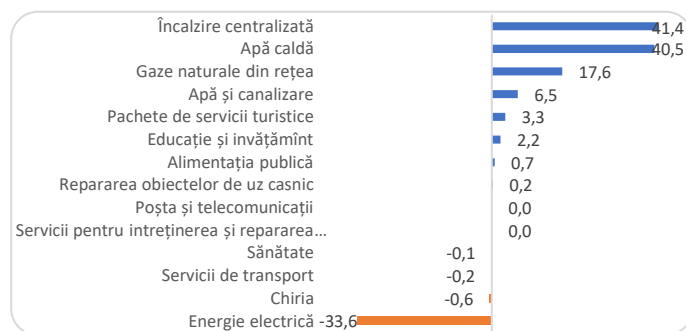

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.5. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele produse alimentare, ianuarie față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.7. Creșterea (+) /scaderea (-) tarifelor la principalele servicii prestate populației, ianuarie față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

2.2. Cursul de schimb și piața valutară

În luna ianuarie 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 2,1% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 18,76 lei la 31.01.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a depreciat cu 0,3%.

Factorii de influență asupra cursului de schimb

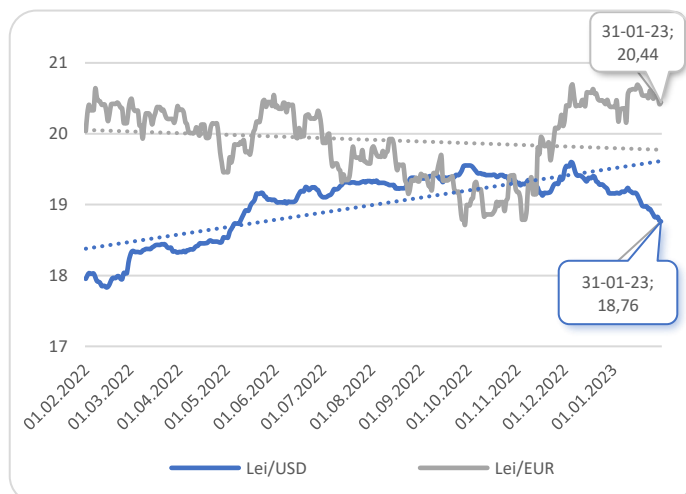
- ↑ aprecierea dolarului SUA și deprecierea Euro pe piețele valutare internaționale (a influențat cursul leului față de euro și alte valute);
- ↑ oferta de valută mai mare decât cererea pe piața valutară internă;
- ↓ intervențiile Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută.

În luna ianuarie 2023 oferta netă de valută de la persoanele fizice a depășit cererea netă de valută din partea agenților economici cu 43,4%.

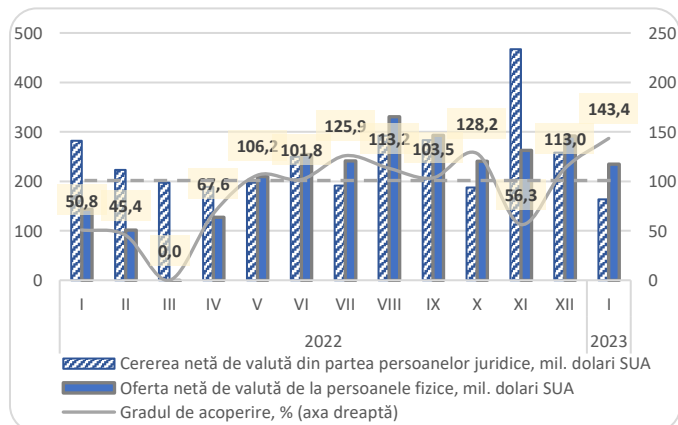
- ↑ **Oferta netă** de la persoanele fizice a constituit 234,8 mil. dolari și s-a majorat de 1,6 ori față de ianuarie 2022.
- ↓ **Cererea netă** de valută din partea persoanelor juridice a constituit 163,7 mil. dolari și s-a diminuat cu 41,9%.

În raport cu luna precedentă, oferta netă de valută s-a redus cu 19,5%, iar cererea netă de valută - cu 36,6%.

În aceste condiții, BNM a intervenit prin cumpărări nete de valută în volum de 118,2 mil. dolari pe piața interbancară locală.

Figura 2.8. Evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.9. Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %

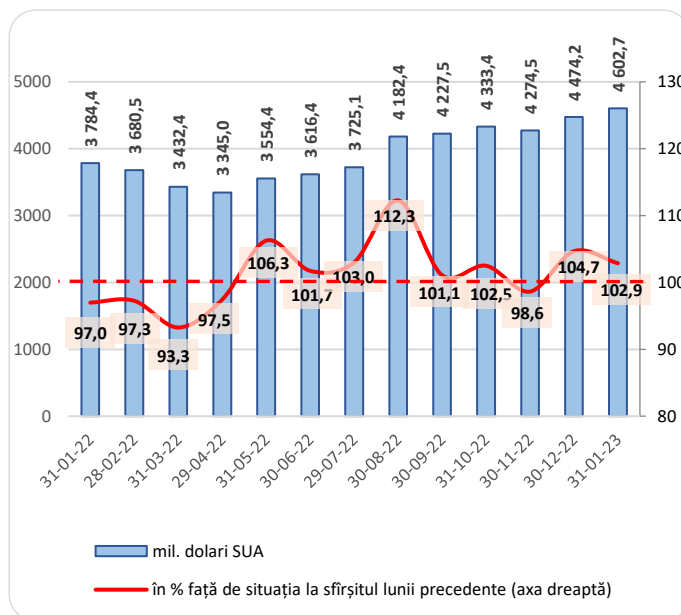
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii ianuarie 2023 a atins un nou record istoric de 4602,7 mil. dolari (asigurând 5,7 luni de import), majorându-se cu 2,9% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 21,6% - față de situația la 31.01.2022.

Factorii principali de modificare a stocului activelor valutare de rezervă:

- ↓ ieșirile nete aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate (65,3 mil. dolari);
- ↓ plățile aferente serviciului datoriei publice externe a Republicii Moldova (10,6 mil dolari);
- ↑ intervențiile pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută (118,2 mil dolari);
- ↑ aprecierea cursurilor de schimb ale valutarilor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (38,7 mil dolari);
- ↑ înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și pentru suport bugetar (28,4 mil dolari).

Figura 2.10. Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei

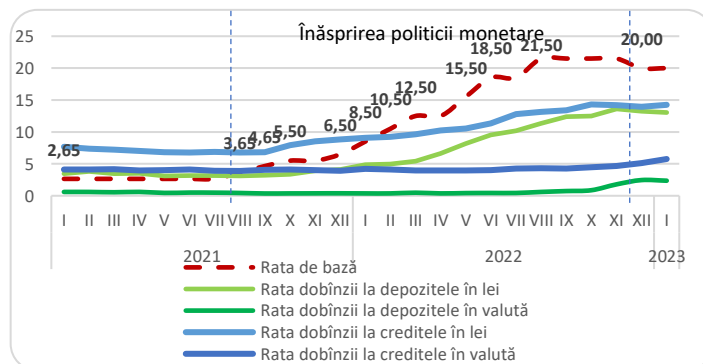

Sursă: Banca Națională a Moldovei

2.3. Indicatorii monetari

Inversarea traiectoriei inflației anuale și conturarea unor presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea cererii agregate sunt factorii de bază care au determinat BNM să inițieze relaxarea politicii monetare. Astfel, conform deciziei BNM din 05.12.2022, rata de bază a fost micșorată cu 1,5 p.p., până la 20%. Concomitent, a fost micșorată norma rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în lei și valută liber convertibilă până la 34% și 37%, respectiv. Totodată, efectele politicii restrictive a BNM din anul trecut se mențin și în anul curent.

Figura 2.11. Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Portofoliul total de credite al băncilor s-a micșorat cu 1,8% (față de 31.12.2022), la finele lunii ianuarie 2023, soldul total însumând 60,5 mild. lei. Soldul portofoliului se micșorează a două lună consecutiv.

Diminuarea portofoliului de credite s-a datorat, în general, descreșterii creditării **persoanelor juridice**. Cu o pondere de 62% din portofoliul total, soldul portofoliului de credite acordate agenților economici a însumat 37,5 mild. lei și s-a micșorat cu 2,3% în luna ianuarie.

Diminuarea portofoliului de credite acordate persoanelor juridice a fost condiționată de creditele direcționate sectorului comerț care, având cea mai mare pondere în portofoliul total (35,8%), s-au diminuat cu 3,4%. Totodată, volumul creditelor acordate agriculturii (7,3%) s-a majorat cu 14,7%, iar cele acordate industriei alimentare (7,2%) – cu 31,5%.

Micșorarea portofoliului de credite acordate persoanelor juridice a fost condiționată de diminuarea volumului creditelor noi acordate în luna ianuarie.

Volumul creditelor noi acordate persoanelor juridice în luna ianuarie s-a micșorat cu 31,3%, constituind 2,6 mild. lei, în mare parte ca impact al majorării dobânzilor în contextul politicii restrictive conduse de BNM.

Rata dobânzii la creditele acordate în monedă națională (63,6% din suma totală) s-a majorat în luna ianuarie cu 0,2 p.p., iar la creditele acordate în valută străină – cu doar 0,6 p.p.

Înăsprirea politicii monetare continuă să afecteze creditarea persoanelor fizice. Respectiv, urmare creșterii costului de finanțare a creditelor, valoarea împrumuturilor acordate persoanelor fizice scade a 7-a lună consecutiv. La finele lunii ianuarie 2023 valoarea portofoliului de credite acordate persoanelor fizice a atins 23 mild. lei, fiind în diminuare cu 1,2% de la începutul anului.

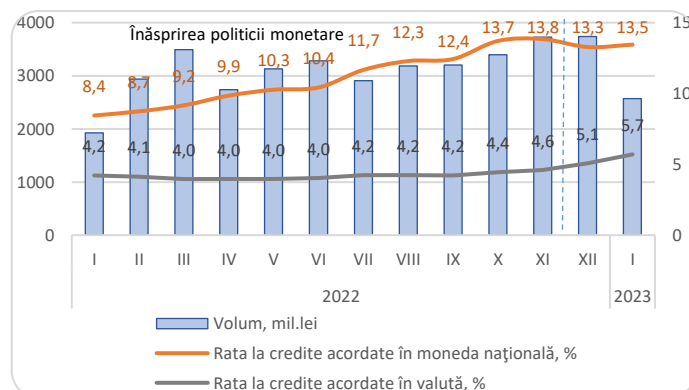
Diminuarea portofoliului de credite a fost condiționată de creditele direcționate spre consum (43,1% din portofoliu total) și creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului (53,4%), care s-au diminuat cu 0,4% și 0,7%, respectiv. Concomitent,

Figura 2.12. Portofoliul de credite pe sectorul bancar al Republicii Moldova la sfârșitul perioadei, mil. lei

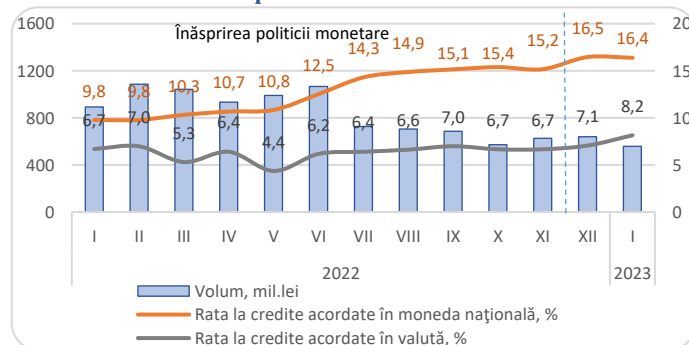
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.13. Dinamica lunară a creditelor noi acordate persoanelor juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.14. Dinamica lunară a creditelor noi acordate persoanelor fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

soldul creditelor pentru alte scopuri s-a majorat cu 0,2%.

În luna ianuarie curent volumul creditelor noi acordate persoanelor fizice s-a micșorat cu 12,5% față de decembrie 2022, constituind 558,7 mil. lei.

Totuși, deși rata la creditele acordate persoanelor fizice în lei (92,1% din suma totală a creditelor acordate persoanelor fizice) s-a diminuat cu 0,1 p.p în ianuarie, cererea pentru credite continuă să scadă.

Cele mai afectate sunt **creditele pentru imobil** (19,1% din volumul total al creditelor noi acordate persoanelor fizice), volumul cărora s-a diminuat cu 22,7%. Destul de puternic au fost afectate și **creditele de consum** (75,7% în total), care s-au diminuat cu 10,5%. Concomitent, **creditele pentru alte scopuri** (5,1% din total) s-au majorat cu 3,8%.

Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 147,6%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale dispun de lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Majorarea dobânzilor a implusionat creșterea economiilor. Astfel, soldul depozitelor la sfârșitul lunii ianuarie 2023 s-a majorat cu 1,9%, atingând un volum de 93,3 mild. lei.

Soldul depozitelor în monedă națională (62,9% din volumul total) a crescut cu 3,9% față de 31.12.2022, în timp ce soldul depozitelor în valută străină s-a diminuat cu 1,3%.

În ianuarie 2023 au fost atrase depozite noi în valoare de 22,8 mild. lei, sau cu 11,6% mai mult comparativ cu luna decembrie din anul trecut.

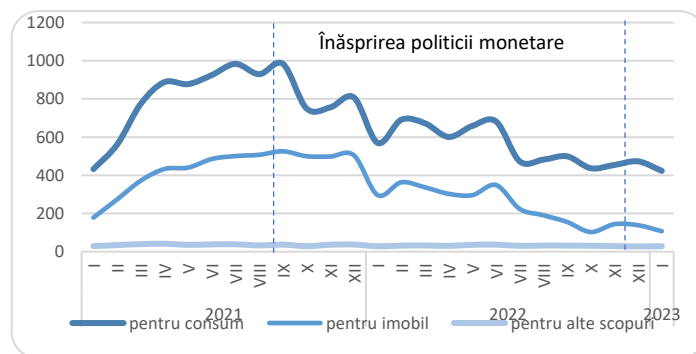
Totodată, volumul depozitelor noi la termen a constituit 4,8 mild. lei, fiind în diminuare de 27,9%.

Ponderea majoră a depozitelor noi la termen – 76,6% a fost atrasă **de la persoanele fizice**, volumul cărora s-a micșorat cu 21,5% față de decembrie 2022.

Concomitent, volumul depozitelor noi la termen atrase de la **persoane juridice** s-a diminuat cu 43,1%.

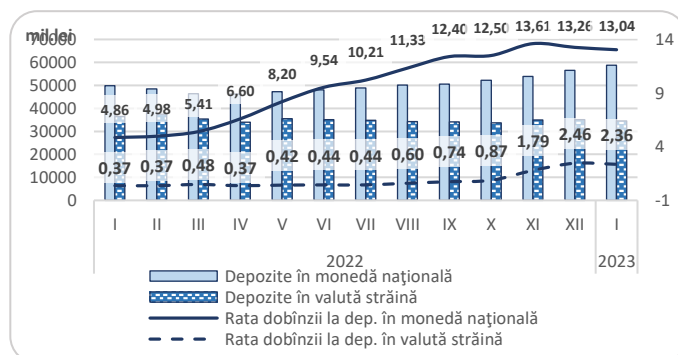
Depozitele au avut cea mai semnificativă contribuție pozitivă la creșterea masei monetare. La sfârșitul lunii ianuarie 2022 masa monetară M3 a constituit 126,6 mild. lei și s-a majorat cu 0,5% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii decembrie 2022, creștere influențată în cea mai mare parte de

Figura 2.15. Dinamica lunară a creditelor noi acordate persoanelor fizice, mil. lei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.16. Soldul depozitelor și ratele dobânzii (medii lunare) la sfârșitul anilor 2018-2022

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.17. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen, mil. lei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.18. Structura Masei monetare M3 la situația din 31 ianuarie 2023

M3 126 636,8 mil. lei (100,0%)			
M2 92 037,9 mil. lei (72,7%)			
M1 63 362,0 mil. lei (50,0%)			
M0	Depozite la vedere, lei	Depozite la termen, lei	Depozite în valută străină
Bani în circulație			
33 291,5 mil. lei (26,3%)	30 070,5 mil. lei (23,7%)	28 675,9 mil. lei (22,7%)	34 598,9 mil. lei (27,3%)

Sursă: Banca Națională a Moldovei

majorarea depozitelor (+1,4 p.p. contribuție), în timp ce contribuția banilor în circulație a fost negativă (-0,9 p.p.).

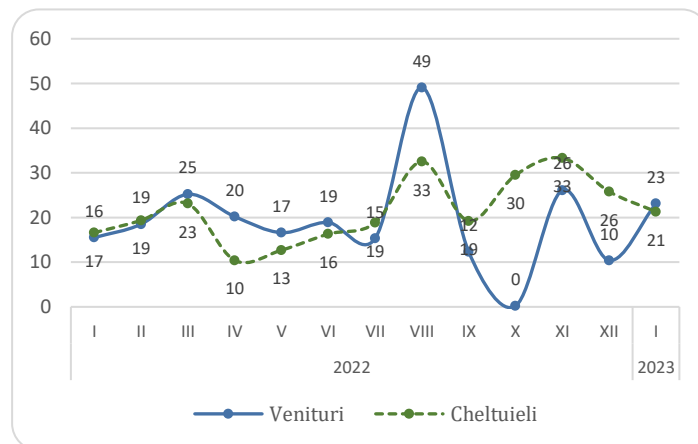
3. Finanțe publice

3.1. Bugetul public național

Potrivit datelor Ministerului Finanțelor, în luna ianuarie curent la bugetul public național au fost încasate venituri în valoare de 7228,8 mil. lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 23,1% față de ianuarie 2022. Totodată, în luna de raport au fost realizate cheltuieli în sumă de 7341,6 mil. lei, cu 21,3% mai mult.

În rezultat, deficitul bugetar s-a soldat cu -112,8 mil. lei, comparativ cu -219,7 mil. lei în luna similară din anul precedent.

Figura 3.1. Evoluția lunară a veniturilor și cheltuielilor bugetare în anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

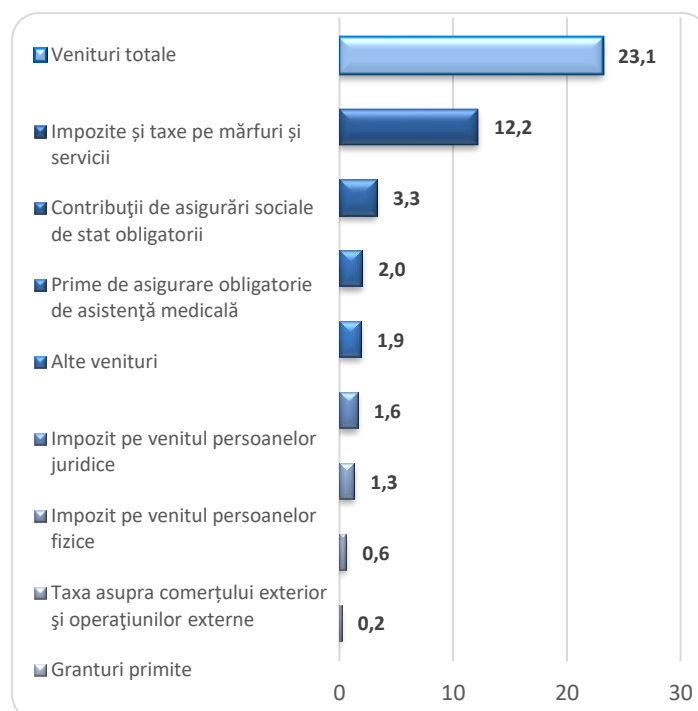
În prima lună a anului curent **s-a înregistrat o creștere cu circa 24,4% a încasărilor din impozite și taxe pe mărfuri și servicii**. Veniturile din TVA la mărfurile importate au crescut cel mai mult – cu 53,4%, fiind explicate în mare parte prin majorarea valorii mărfurilor importate ca rezultat al creșterii prețurilor externe. Totodată, relansarea consumului intern a determinat **majorarea veniturilor din TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova, acestea majorându-se cu 20,4%.**

În rezultat, creșterile înregistrate la veniturile din impozite și taxe pe mărfuri și servicii au generat cea mai mare contribuție la evoluția veniturilor publice – 12,2 p.p.

Încasările din accize în luna ianuarie curent au crescut cu 4% și au avut o contribuție minoră de doar 0,4 p.p. asupra veniturilor totale.

Majorarea veniturilor salariale au determinat încasări cu 14,6% mai mari din contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii și cu 24% din prime de asigurare obligatorie de asistență medicală. În rezultat, veniturile din contribuțiile salariale au influențat cu 5,3 p.p. creșterea veniturilor publice totale.

Figura 3.2. Contribuția componentelor la creșterea veniturilor bugetare (p.p.), ianuarie 2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

Redresarea activității economice a generat impact asupra veniturilor încasate pe venitul persoanelor juridice, care s-au majorat cu 27,6% și au exercitat un impact de 1,6 p.p. la evoluția veniturilor publice totale în luna ianuarie 2023.

Totodată, au fost înregistrate majorări la veniturile din impozitele pe venitul persoanelor fizice cu 19,5% și un impact de 1,3 p.p., care se datorează majorării salariale menționate.

În ianuarie 2023 au fost primite **granturi de la organizații internaționale** pentru realizarea proiectelor investiționale în valoare de 13,2 mil. lei, care depășește esențial valoarea înregistrată în aceeași lună din anul precedent (4,5 mil. lei), ceea ce a influențat creșterea veniturilor BPN cu 0,2 p.p.

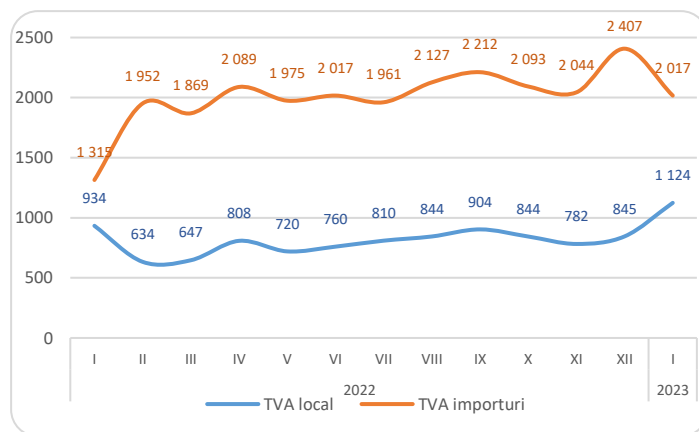
Cu o creștere de 47,8% față de luna ianuarie a anului precedent, categoria „**Alte venituri**” a influențat veniturile bugetare totale cu 1,9 p.p. Majorări semnificative se atestă la pozițiile „*Venituri din proprietate*” (de 4,2 ori), „*Donații voluntare*” (+64,8%), „*Amenzi și sancțiuni*” (+35,1%), „*Venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor*” (+10,1%).

Măsurile de suport ale populației în contextul crizei energetice și criza refugiaților declanșată de războiul din Ucraina sunt factorii de bază care încă generează presiuni asupra bugetului.

Cu o pondere de circa 52,6% în valoarea totală a cheltuielilor bugetare, **cheltuielile pentru protecția socială au înregistrat o creștere cu 16,5%, generând cel mai mare impact asupra cheltuielilor bugetare – 9 p.p.**

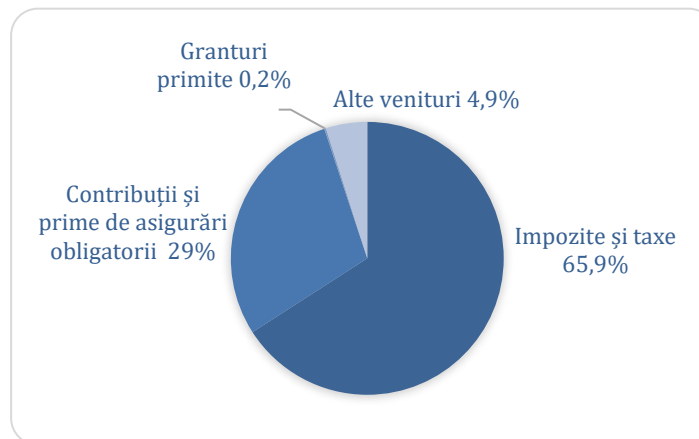
Cheltuielile pentru serviciile de stat cu destinație generală au crescut de 2,3 ori și au contribuit cu 5,3 p.p. la creșterea cheltuielilor totale, servicii în domeniul economiei – cu 82,6% (+2,2 p.p. contribuție), ocrotirea sănătății – cu 8,1% (+1,3 p.p. contribuție), învățământ – cu 9% (+1,2 p.p. contribuție), gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale – de 2,6 ori (+0,9 p.p. contribuție), cultură, sport, tineret, culte și odihnă – cu 49,8% (+0,8 p.p. contribuție). S-au diminuat cu 3,8% cheltuielile pentru serviciile în domeniul ordine

Figura 3.3. Încasările bugetare lunare din TVA în anii 2022-2023, mil. lei

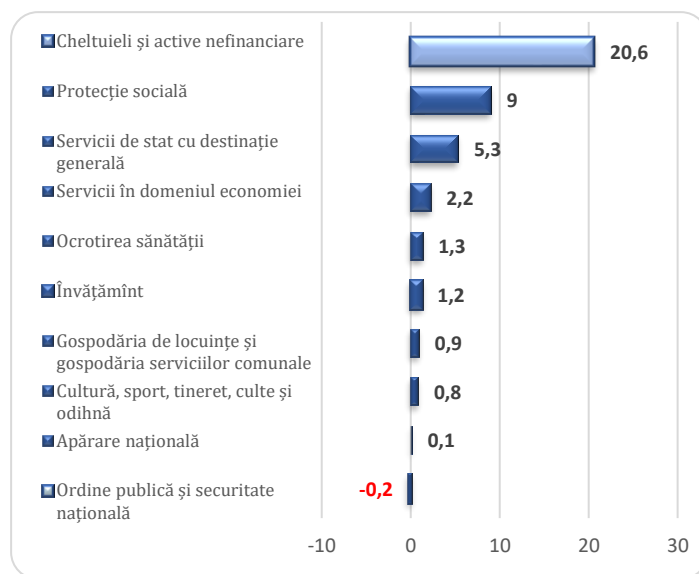
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.4. Structura veniturilor bugetare (%)

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.5. Contribuția componentelor la creșterea cheltuielilor (p.p.) în ianuarie 2023 (clasificația funcțională)

Sursă: Ministerul Finanțelor

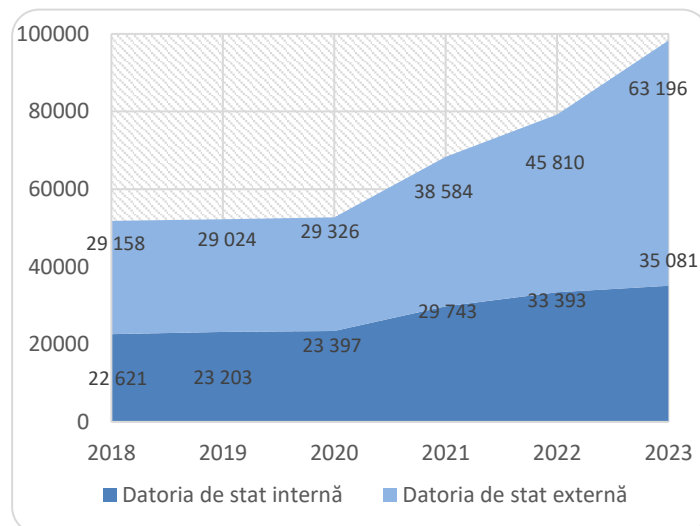
publică și securitate națională, generând impact negativ de 0,2 p.p. la evoluția cheltuielilor totale

3.2. Datoria de stat administrată de Guvern

Întru atenuarea crizelor și susținerea economiei, Guvernul apelează în continuare la împrumuturi interne și externe de finanțare, fapt ce mărește nivelul de îndatorare a țării.

Conform datelor de la sfârșitul lunii ianuarie 2023, datoria de stat administrată de Guvern a atins nivelul de 98,3 mld. lei. Datoria internă, care deține ponderea de 35,7% în valoarea totală a datoriei de stat, a însumat 35,1 mld. lei și s-a majorat față de anul precedent cu 5,1%. Datoria de stat externă, având o pondere de 64,3% în total, a însumat 63,2 mld. lei și s-a majorat cu 38%.

Figura 3.6. Datoria de stat la data de 31 ianuarie, anii 2018 - 2023, mil. lei

Sursă: Ministerul Finanțelor

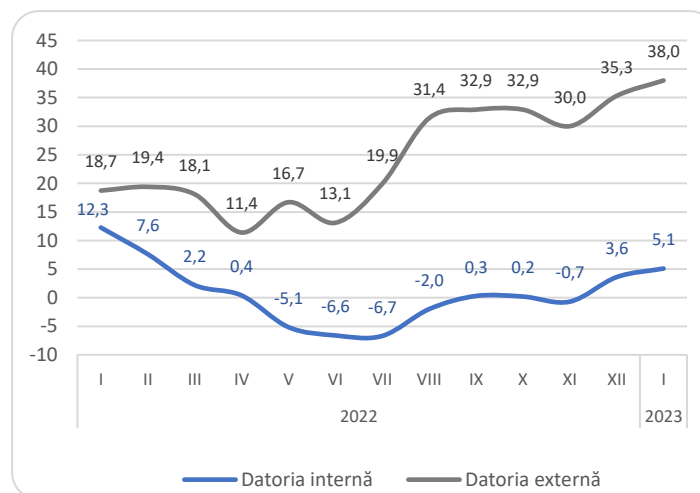
Datoria de stat internă s-a majorat preponderent din contul majorării emisiunii mai mari a valorilor mobiliare de stat (VMS) cu 620,4 mil.lei, pe piața primară.

Modificări semnificative în structura VMS nu se atestă, cu excepția bonurilor de trezorerie emise pe 364 zile, ponderea cărora s-a majorat până la 52,2% și a celor emise pe 182 zile (până la 32,1%).

- ⇒ Rata medie a dobânzii la VMS s-a majorat de la 9,9% (ianuarie 2022) până la 16,1% (ianuarie 2023).
- ⇒ Investitorii din sectorul bancar domină piața VMS, cu 71,5%.

Datoria de stat externă administrată de Guvern a însumat 3368,2 mil. dolari și a înregistrat creștere cu 31,8% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii ianuarie a anului precedent. Factorul principal al majorării nivelului de îndatorare a țării sunt intrările de surse externe de finanțare, care au constituit 171,8 mil. dolari în ianuarie curent.

Figura 3.7. Evoluția lunară a datoriei de stat internă și externă (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

4. Sectorul extern

4.1. Balanța de plăți externe

Necesarul de finanțare externă a țării s-a accentuat. Creșterea prețurilor mondiale la materia primă și resursele energetice, războiul din țara vecină și perturbarea lanțurilor valorice s-au reflectat în indicatorii Balanței de plăți externe pentru ianuarie-septembrie 2022. Cererea internă și majorarea prețurilor la resursele energetice au determinat creșterea cu 30,8% a importurilor de bunuri și servicii. Totodată, riscurile asociate conflictului militar din Ucraina au influențat ieșirile de transferuri personale (de 2,2 ori mai mult). Ca rezultat, deficitul contului curent a crescut cu 24,6%. Drept urmare, necesarul de finanțare externă a țării raportat la PIB a atins nivelul de 15,4%, comparativ cu 13,6% în perioada respectivă 2021.

Perspectivile incerte accentuate de conflictul armat din țara vecină au determinat o mare parte din rezidenții Republicii Moldova să-și transfere investițiile în străinătate într-un volum de 60,3 mil. dolari. În același timp, investitorii străini au acționat contrar așteptărilor: aceștia și-au reinvestit profiturile, fapt ce a condus la un salt de circa 2,1 ori a investițiilor străine directe.

În aceste condiții, împrumuturile externe, activele de rezervă ale țării și investițiile străine directe au constituit principalele surse de finanțare a deficitului contului curent în 9 luni ale anului curent.

Contul curent și contul de capital

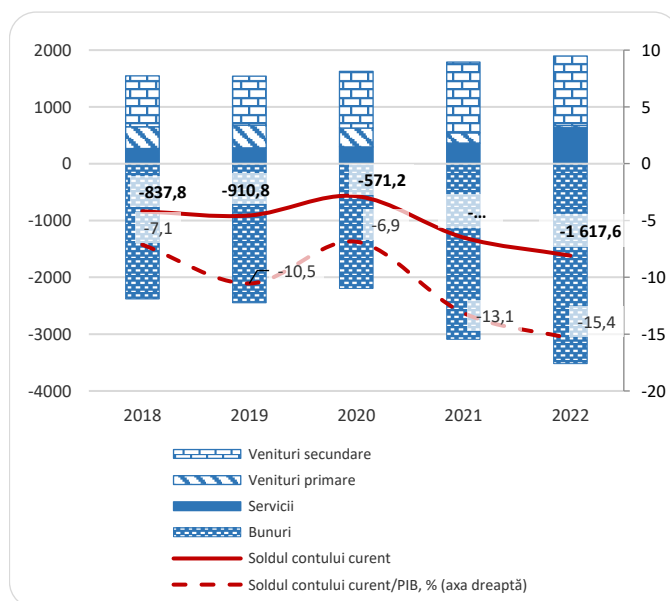
Deficitul contului curent s-a majorat, constituind 15,4% în raport cu PIB. Deficitul contului curent a înregistrat 1617,6 mil. dolari, majorându-se cu 24,6% comparativ cu ianuarie-septembrie 2021.

Principalele componente ale contului curent au evoluat astfel:

- soldul comercial cu bunuri: -3516,3 mil. dolari (+13,9%);
- soldul comercial cu servicii: 631,7 mil. dolari (+1,7 ori);
- soldul veniturilor primare: 40,1 mil. dolari (-4,6 ori);
- soldul veniturilor secundare: 1226,9 mil. dolari (-1,4%).

Deteriorarea soldului contului curent a fost determinată, în general, de majorarea soldului negativ al comerțului exterior cu bunuri și diminuarea soldurilor pozitive ale veniturilor primare și celor secundare.

Figura 4.1. Principalele componente ale contului curent (ianuarie-septembrie 2018-2022), mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

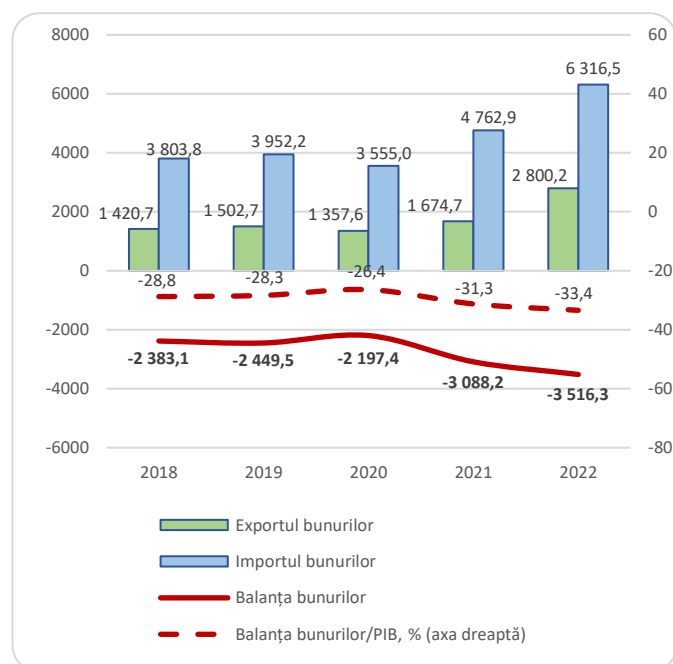
Exporturile de bunuri au constituit 2800,2 mil. dolari (+1,7 ori) și au fost determinate în general de:

- ↑ cererea externă, în special, de porumb, semințe și ulei de floarea soarelui în țările partenere;
- ↑ anul agricol 2021 favorabil;
- ↑ majorarea prețurilor internaționale la bunurile exportate;
- ↓ conflictul militar în Ucraina.

Importurile de bunuri au constituit 6316,5 mil. dolari (+32,6%), fiind determinate de:

- ↑ cererea internă pentru bunurile importate;
- ↑ majorarea prețurilor internaționale la bunurile importate (în special pentru resursele energetice).

Figura 4.2. Comerțul internațional cu bunuri (ianuarie-septembrie 2018-2022), mil. dolari

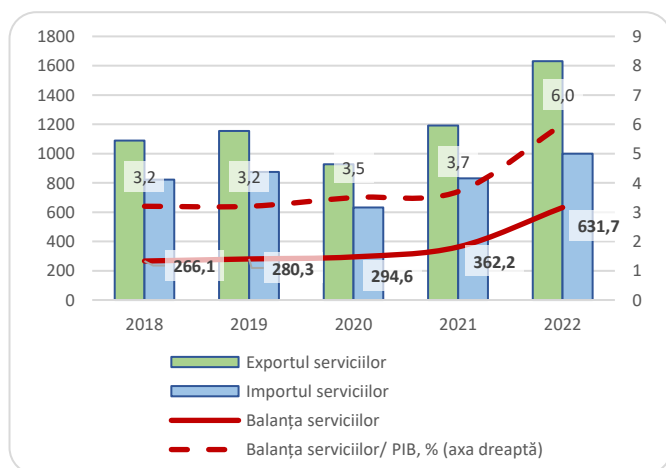

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Exportul serviciilor s-a majorat cu 36,7%, în general, datorită creșterii serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+27,1%), serviciilor de călătorii (+ 1,7 ori) și serviciilor de transport (+47,5%).

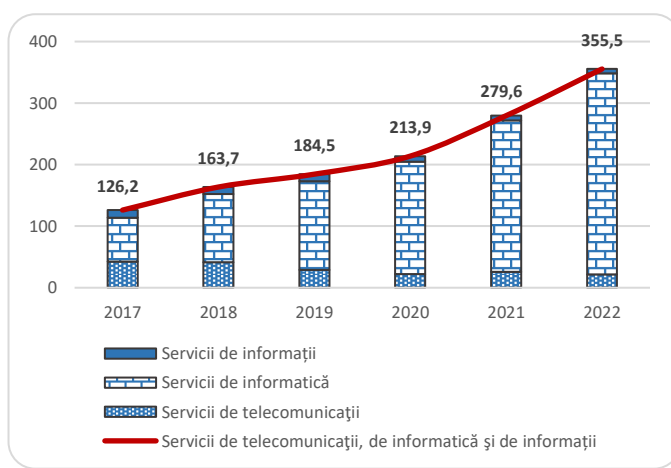
Importul serviciilor s-a majorat cu 20,2%. În cadrul acestora s-au majorat importurile serviciilor de călătorii (+18,3%), de transport (+38,4%). Totodată, s-au diminuat serviciile de telecomunicații, informatică și informații (-5,7%).

Figura 4.3. Comerțul internațional cu servicii (ianuarie-septembrie 2018-2022), mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

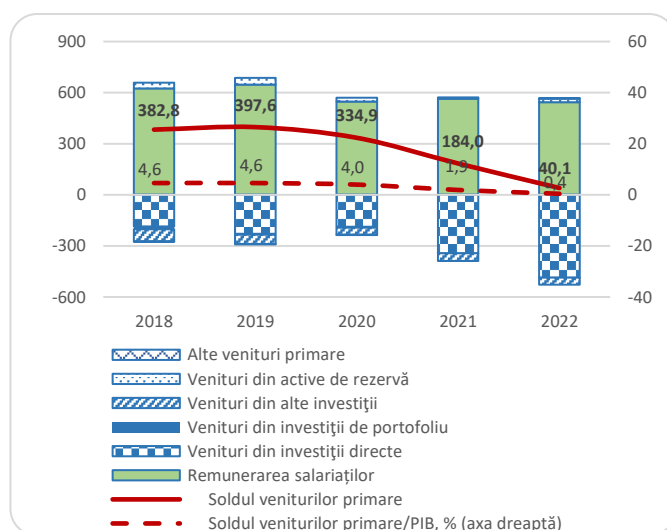
Figura 4.4. Exportul serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (ianuarie-septembrie 2017-2022), mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Soldul pozitiv al balanței **veniturilor primare** s-a micșorat de 4,6 ori comparativ cu 9 luni 2021, datorită creșterii cu 41,1% a ieșirilor de venituri din investiții directe ale nerezidenților, în special, datorită majorării de 2,3 ori a profiturilor reinvestite. Concomitent, veniturile aferente remunerării salariaților rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți au scăzut cu 2,5%.

Figura 4.5. Veniturile primare nete (ianuarie-septembrie 2018-2022), mil. dolari

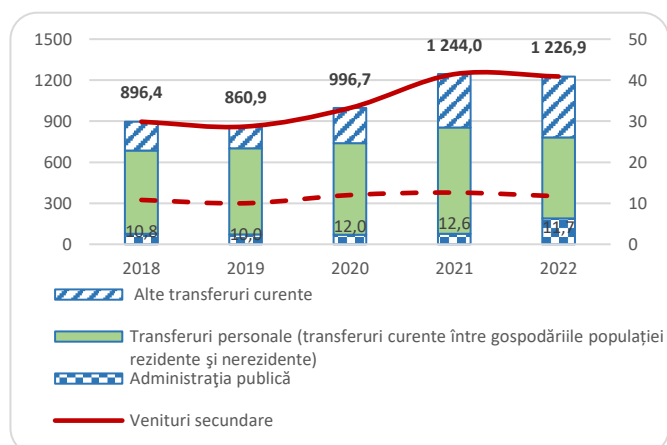
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Veniturile secundare nete au înregistrat un excedent în valoare de 1226,9 mil. dolari (-1,4%).

Această situație s-a datorat, în special, scăderii cu 2,1% a volumului transferurilor personale primite din străinătate în mărime de 899,6 mil. dolari. De asemenea, au crescut semnificativ și ieșirile acestora – de 2,2 ori, ca rezultat a instabilității din regiune.

Totodată, volumul asistenței tehnice și granturilor, primite de toate sectoarele în cadrul cooperării internaționale s-a majorat de 2,1 ori, constituind 395,2 mil. dolari.

Figura 4.6. Veniturile secundare nete (ianuarie-septembrie 2018-2022), mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Contul de capital s-a soldat cu intrări de capital în valoare de 2,2 mil. dolari, în timp ce în nouă luni ale anului 2021 s-au înregistrat ieșiri nete de 41,65 mil. dolari.

Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 23,5 mil. dolari (+1,6 ori), în timp ce ieșirile nete înregistrate la sectorul privat au însumat 21,39 mil. dolari (-1,6 ori).

Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital, **necesarul net de finanțare externă** a constituit -1615,4 mil. dolari (15,4% în raport cu PIB).

Contul financiar

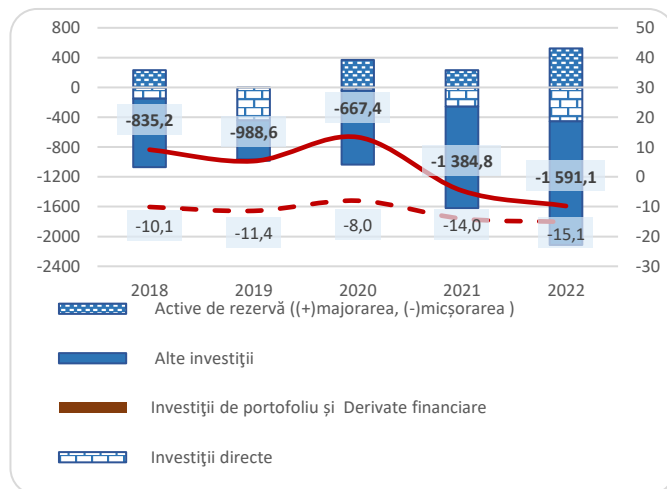
Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital, necesare pentru finanțarea deficitului contului curent, în mărime de 1591,1 mil. dolari. Acumularea netă a pasivelor a însumat 1251 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 340,1 mil. dolari.

Sursa principală de finanțare a deficitului contului curent o constituie intrările nete de capital sub formă de numerar și depozite și împrumuturi. De asemenea, la finanțarea deficitului contului curent au contribuit și investițiile directe, în special, pe seama reinvestirii profiturilor de nerezidenți.

Principalele componente ale contului financiar:

- investiții străine directe (ISD): -455,1 mil. dolari (+1,8 ori comparativ cu 9 luni 2021);
- investiții de portofoliu: 0,5 mil. dolari (- 3,2 ori comparativ cu 9 luni 2021);
- derivate financiare: -0,4 mil. dolari (-2,8 ori comparativ cu 9 luni 2021);
- alte investiții: -1659 mil. dolari (+21,8% comparativ cu 9 luni 2021);
- active de rezervă: +522,9 mil. dolari (+ 2,2 ori comparativ cu 9 luni 2021).

Figura 4.7. Contul financiar, mil. dolari (ianuarie-septembrie 2018-2022)

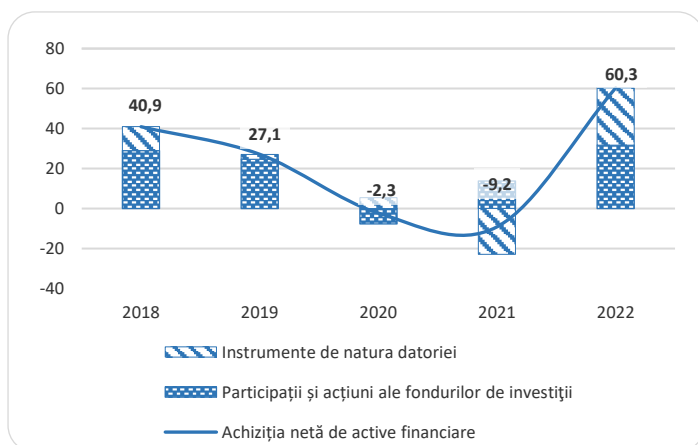
Notă: (+) ieșiri nete de capital, (-) intrări nete de capital

Sursă: Banca Națională a Moldovei

ISD au înregistrat intrări nete de capital în valoare de 455,1 mil. dolari (de 1,8 ori mai mult față de ianuarie-septembrie 2021), ca urmare a creșterii nete de pasive (capitalul nerezidenților investit în Moldova) cu 515,4 mil. dolari, care au devenit o sursă importantă de finanțare a deficitului contului curent. Concomitent, activele nete (capitalul rezidenților Moldovei investit în alte țări) s-au majorat cu 60,3 mil. dolari.

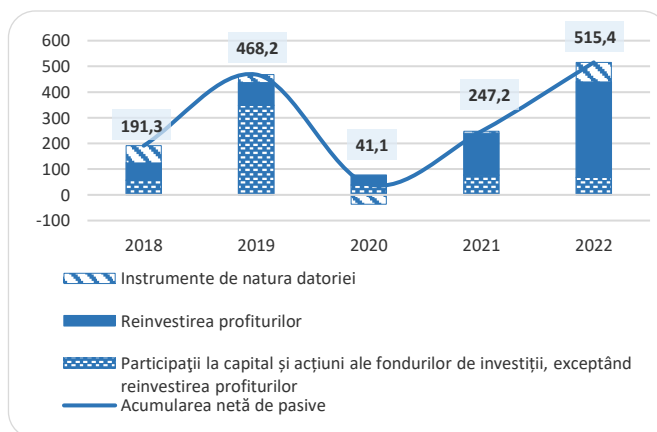
Intrările capitalului sub formă de ISD în 9 luni 2022 au crescut semnificativ, depășind de 2,1 ori nivelul înregistrat în 9 luni 2021 și cu 10,1% - nivelul din 9 luni 2019 (perioada pre-criză). Totuși, această creștere s-a datorat, în mare măsură, profitului reinvestit (+2,3 ori) de către investitorii actuali.

Figura 4.8. Achiziția netă de active financiare a ISD pe instrumente, mil. dolari (ianuarie-septembrie 2018-2022)

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.9. Acumularea netă de pasive a ISD pe instrumente, mil. dolari (ianuarie-septembrie 2018-2022)

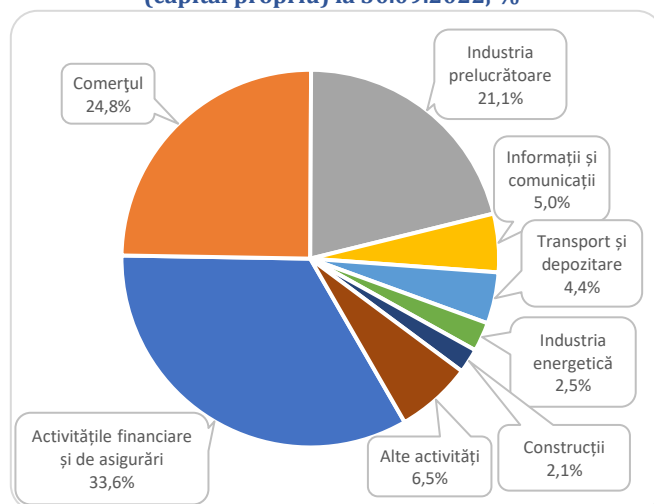
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Stocul total de pasive sub formă de ISD la 30.09.2022 a fost evaluat la 4,899,2 mil. dolari (în creștere cu 2,3% față de 30.09.2021), din care participațiile la capital dețin o pondere de 60,8% iar împrumuturile de datorie – 39,2%.

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-au revenit ponderea majoră – 86,7%, celor din alte țări – 13,5%. Concomitent, investițiile directe provenite din CSI au scăzut drastic, până la -5,3 mil. dolari. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Cipru, Olanda, România, Franța, Bulgaria, Austria, Marea Britanie etc.

Principalele activități economice care au beneficiat de ISD sunt activitățile financiare și de asigurări (33,6% din stocul total al investițiilor directe sub formă de capital propriu), comerțul (24,8%) și industria prelucrătoare (21,1%).

Figura 4.10. Structura ISD pe activități economice (capital propriu) la 30.09.2022, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

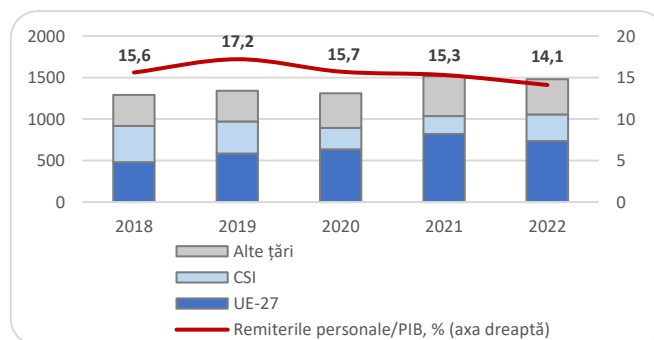
Activele oficiale de rezervă s-au majorat pe parcursul celor 9 luni ale anului 2022 cu 522,9 mil. dolari, astfel contribuind pozitiv la modificarea totală a activelor țării.

Remiterile personale³

Conform datelor statisticii Balanței de plăți, în ianuarie-septembrie 2022 volumul remiterilor personale primite de rezidenții Republicii Moldova a constituit 1480,8 mil. dolari (14% în raport cu PIB), fiind în diminuare cu 2,2% față de perioada similară a anului 2021.

Scăderea remiterilor personale a fost determinată de diminuarea fluxurilor din țările UE – cu 10,3% și alte țări – cu 11,1%. Concomitent, remiterile primite din țările CSI s-au majorat de 1,5 ori.

Figura 4.11. Remiterile personale primite de rezidenții Republicii Moldova din străinătate, mil. dolari (ianuarie-septembrie 2018-2022)

Sursă: Banca Națională a Moldovei

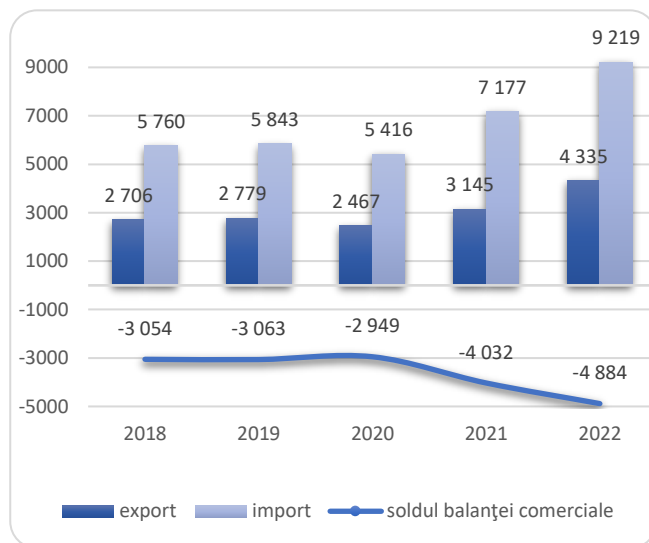
³ Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la Balanța de plăți și reflectă valoarea remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara de prestare a muncii și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice, indiferent de sursa de proveniență a acestora.

4.2. Comerțul internațional cu mărfuri

Anul agricol 2021 extrem de productiv, creșterea prețurilor internaționale la resursele energetice și produsele alimentare, menținerea în creștere a cererii interne, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare, războiul din Ucraina sunt factorii de bază care au influențat evoluția comerțului internațional cu mărfuri în anul 2022.

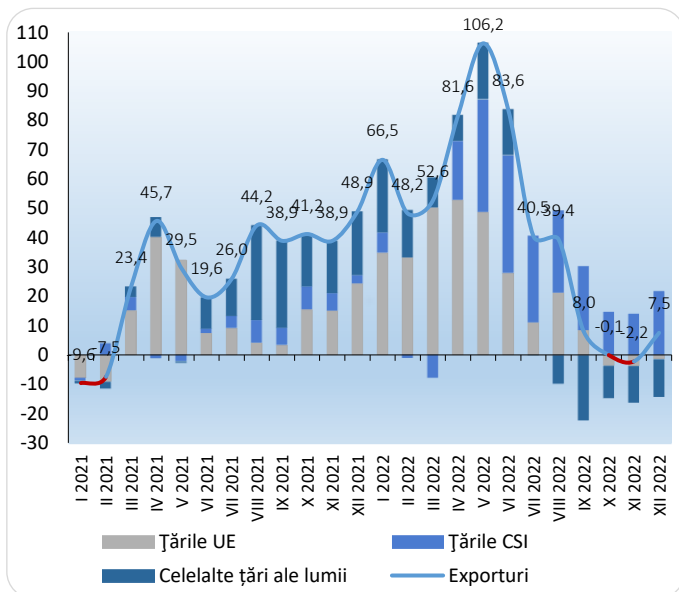
Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri în anul 2022 a fost de 13554,2 mil. dolari SUA, înregistrând o creștere de 31,3% față de anul 2021, atât a exporturilor (FOB) cu 1190,6 mil. dolari (+37,9%), cât și a importurilor (CIF) – cu 2042,4 mil. dolari (+28,5%). În rezultat, deficitul balanței comerciale (FOB/CIF) a crescut cu 21,1%, de la -4 032,2 mil. dolari la -4 884 mil. dolari.

Figura 4.12. Evoluția comerțului internațional cu mărfuri în anii 2018-2022, mil. dolari

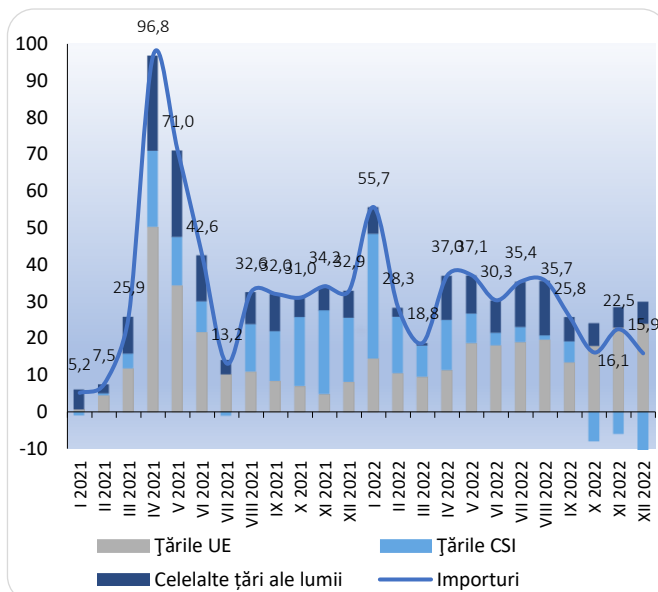
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.13. Evoluția lunară a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2021-2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.14. Evoluția lunară a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2021-2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.1. Exporturi (FOB)

În anul 2022 exporturile au înregistrat o creștere spectaculoasă, alimentată de următorii factori de bază: războiul din Ucraina, care a determinat direcționarea unui flux important de mărfuri prin Moldova, în special produsele petroliere, roada record a producției agricole din anul 2021 și prețurile avantajoase în creștere.

Au crescut semnificativ exporturile de mărfuri spre țările UE și CSI

Circa 52% din creșterea exporturilor a fost asigurată de livrările spre **țările Uniunii Europene**. Cu o pondere de 58,6%, livrările de mărfuri către această grupă de state s-au majorat cu 32,4% față de anul 2021 și au contribuit cu 19,8 p.p. la evoluția exporturilor.

Exporturile spre **țările CSI** au deținut o pondere de 24,1% din total. După descreșterile din primele luni ale anului, în contextul războiului din Ucraina, pe parcursul lunilor următoare exporturile spre grupul respectiv de țări și-a revenit simțitor, înregistrând o majorare de circa 2,2 ori în anul 2022, contribuind la evoluția exporturilor cu 18,3 p.p.

Exporturile către grupul **celelalte țări ale lumii** s-au diminuat cu 0,9%. Cu o pondere de 17,3% în total, acestea au contribuit negativ la evoluția exporturilor cu 0,2 p.p.

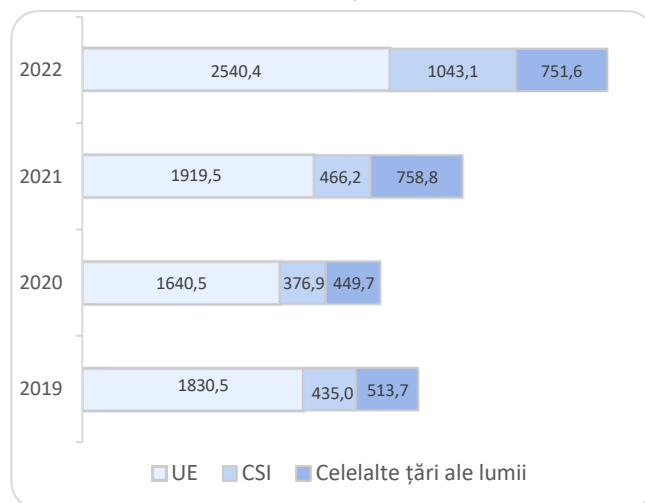
Primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au absorbit 80% din exporturi

Exporturile spre cele 2 țări vecine, România și Ucraina, au asigurat 86,9% din creșterea exporturilor.

România, cu o pondere de 28,6% (1 240,9 mil. dolari) în total exporturi, rămâne în continuare unul din principalii parteneri comerciali ai RM în derularea exporturilor. Exporturile spre această țară s-au majorat cu 48,9% comparativ cu anul 2021. Ponderea cea mai înaltă (23,3%) a constituit exportul de *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale) și alte conductoare electrice izolate*, acestea înregistrând o creștere de 2,7% față de anul 2021 în expresie valorică. Exportul de *semințe de floarea soarelui* au format 13,4% din valoarea totală a exporturilor spre România, iar cantitatea acestora în perioada vizată s-a majorat de circa 2,8 ori. Exportul de *porumb* a constituit 10,8 %. În expresie naturală volumul exportat de porumb s-a majorat de 7,2 ori față de anul 2021.

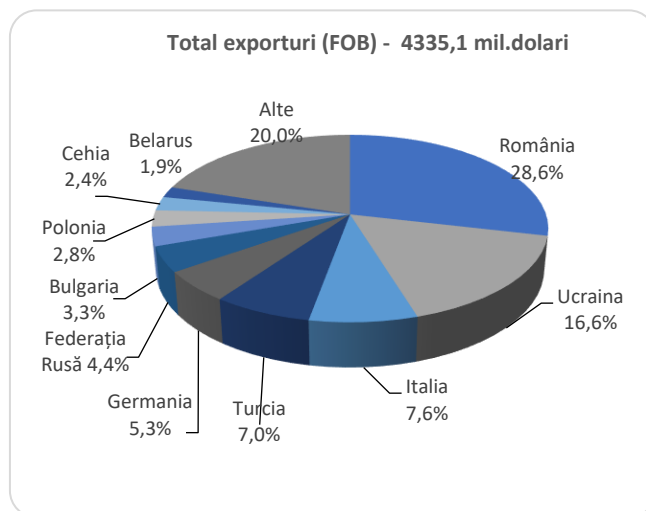
Spre **Ucraina**, al doilea importator major de producție moldovenească, au fost livrate 16,6% (720,1 mil. dolari) din total exporturi, volumul exportat majorându-se de circa 7,8 ori. Circa 77% din exportul spre Ucraina revin

Figura 4.15. Exporturile cu mărfuri pe grupe de țări în anii 2019-2022, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.16. Principalele țări - parteneri în derularea exporturilor în anul 2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

uleiurilor din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase, cantitatea exportată în tone s-a majorat de circa 14,7 ori. Plus la aceasta s-a exportat și 164,3 mil. litri de *uleiuri din petrol* (în anul 2021 nu au fost efectuate astfel de exporturi).

Exporturile spre **Italia** (7,6% din total exporturi) s-au majorat cu 38%, constituind 331,3 mil. dolari. Exportul de *ulei de semințe de floarea-soarelui* a constituit 27,6% din total export spre această țară. Cantitatea de ulei de semințe de floarea-soarelui exportată a fost în creștere de circa 2,8 ori.

S-au majorat semnificativ exporturile spre **Bulgaria** de 1,8 ori (142,1 mil. dolari), din care 53,8% - exportul de *semințe de floarea soarelui* și circa 15% - exportul de *ulei de semințe de floarea soarelui*; **Polonia** – cu 12,9% (122,5 mil. dolari), din care circa 27,6% - exportul de *fire, cabluri și alte conductoare electrice izolate*; **Cehia** – cu 32,0% (104,3 mil. dolari), inclusiv circa 65,6% - exportul de *fire, cabluri și alte conductoare electrice izolate*.

Totodată, livrările spre **Turcia** (304,9 mil. dolari) s-au diminuat cu 2,9%, **Germania** (230,8 mil. dolari) – cu 6,0%, iar spre **Federația Rusă** (189,9 mil. dolari) – cu 31,2%.

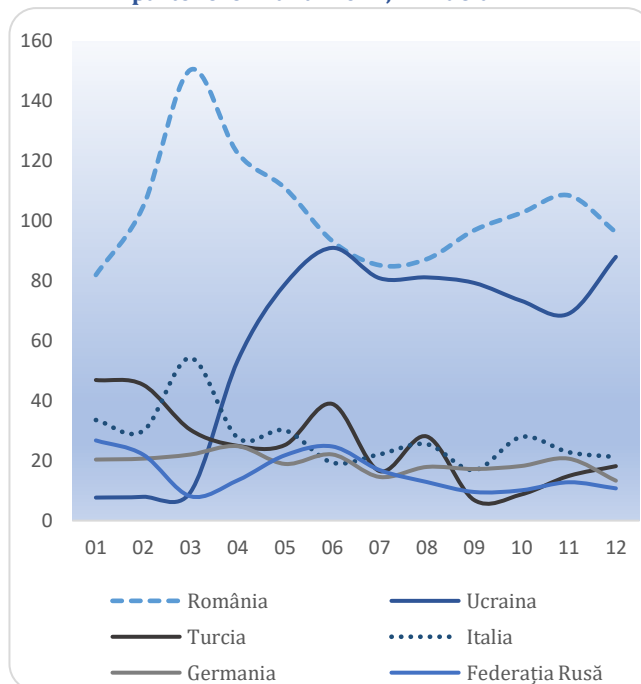
Exportul pe secțiuni de mărfuri, conform Nomenclurii Combinată a Mărfurilor (NCM)

Analiza exporturilor denotă că majoritatea secțiunilor de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii exporturilor.

Secțiunile de mărfuri cu contribuția pozitivă la dinamica exporturilor:

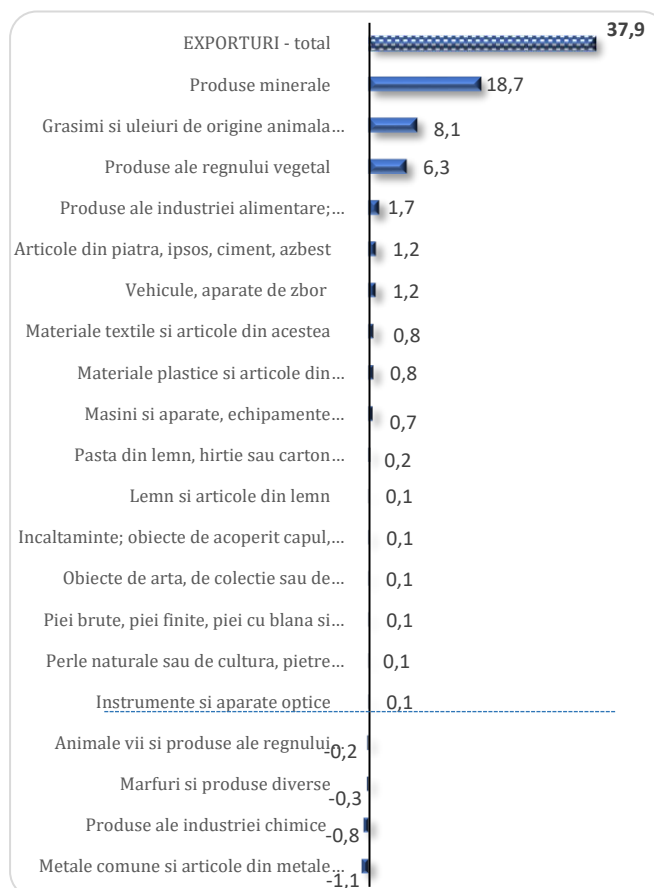
- circa 49% din creșterea exporturilor a fost asigurată de livrările de **produse minerale** care s-au majorat de 22,9 ori (din care *combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora* – de 37,8 ori (+18,3 p.p.), în principal, reprezentând reexporturi spre Ucraina);
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** – s-au majorat de circa 3,1 ori (+8,1 p.p.);
- **produse ale regnului vegetal** - s-au majorat cu 22,7% (inclusiv grupele: *semințe și fructe oleaginoase* – de circa 1,5 ori, gradul de influență la creșterea exporturilor constituind +4,3 p.p., *cereale* – cu 11,4% (+1,3 p.p.), *fructe comestibile și nuci* – cu 6,3% (+0,5 p.p.);

Figura 4.17. Exporturile lunare în principalele țări partenere în anul 2022, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.18. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor (p.p.) pe secțiuni de mărfuri NCM, p.p. (ianuarie-decembrie 2022)

Sursă: Biroul Național de Statistică

- **produse ale industriei alimentare; băuturi; tutun** – s-au majorat cu 13,3% (inclusiv: *preparate din legume, fructe, nuci sau din alte părți de plante* – cu 36,7% (+0,9 p.p.). *reziduuri și deșeuri ale industriei alimentare; alimente preparate pentru animale* – de circa 1,8 ori (+0,7p.p.). Totodată, s-a diminuat cu 1,9% exportul de *băuturi, lichide alcoolice și oțet* și cu circa 30% - exportul de *zaharuri și produse zaharoase*;
- **articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică; produse ceramice; sticlă și articole din sticlă** – au crescut cu 46% (din care *sticlă și articole din sticlă* – de circa 1,5 ori, *articole din piatră, ipsos, ciment* – cu 19%) etc.

Secțiunile de mărfuri care au contribuit negativ la evoluția exporturilor:

- **metale comune și articole din metale comune** – în descreștere cu 24,9% (din care *fontă, fier și oțel* – de circa 2 ori (-1,1 p.p.), *cupru și articole din cupru* – cu 36,4% (-0,4 p.p.);
- **produse ale industriei chimice** – s-au diminuat cu 22,3% (din care *produse farmaceutice* – cu 47,2%) etc.

Circa 81% din creșterea exporturilor de mărfuri a fost asigurată de exportul a 3 produse: *combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora* (48,4% din creștere), *grăsime și uleiuri de origine animală sau vegetală* (21,4%), *semințe și fructe oleaginoase* (11,3%).

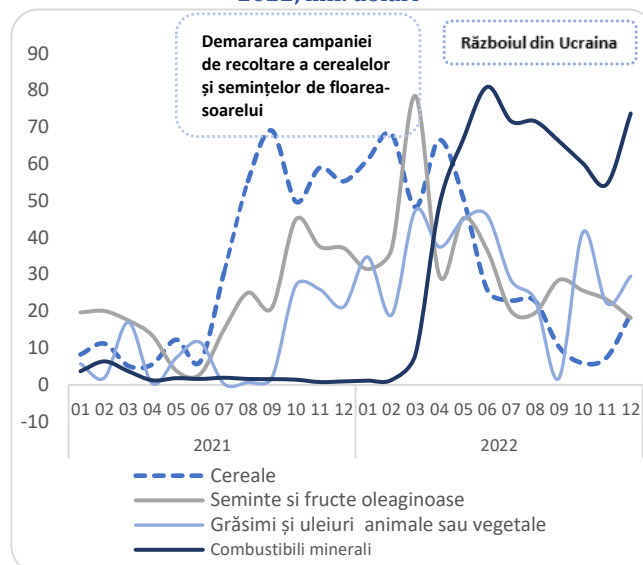
Exporturile de mărfuri autohtone au format 68,4% (2763,9 mil. dolari) din total exporturi, în creștere cu 21,9% față de anul 2021, contribuția pozitivă la evoluția exporturilor constituind 17 p.p.

Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) au constituit 31,6% din total exporturi, de circa 1,9 ori mai mult comparativ cu anul 2021, influențând pozitiv evoluția exporturilor cu 20,9 p.p.

4.2.2. Importuri (CIF)

Cererea internă pentru materia primă necesară pentru aprovizionarea sectorului de afaceri și a consumului populației, precum și prețurile internaționale în creștere la resurse energetice și alte bunuri, războiul din Ucraina, care a direcționat o parte impunătoare de mărfuri prin Moldova (în special produse petroliere) au contribuit la majorarea valorii importurilor.

Figura 4.19. Exporturile lunare de mărfuri în anii 2021-2022, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Au crescut semnificativ importurile din toate grupele de țări.

Cea mai mare creștere a fost înregistrată la importul din **țările UE** – 38,6%. Cu o pondere de 47,4% din total au contribuit pozitiv la dinamica importurilor cu 16,9 p.p.

Importurile din țările CSI s-au majorat cu 14,7%, urmare creșterii semnificative a prețurilor la gazul natural. Cu o pondere de 23,7% din total, importurile din CSI au contribuit pozitiv la evoluția importurilor cu 3,9 p.p.

Celelalte țări ale lumii, deținând o pondere de 28,9%, au înregistrat o creștere de 25,7%, contribuția pozitivă la evoluția importurilor fiind de 7,6 p.p.

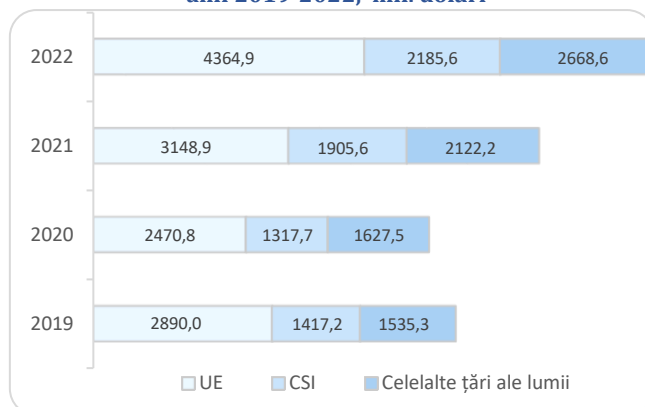
Din primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au fost importate 76% din mărfuri, acestea înregistrând creșteri ale importurilor comparativ cu anul 2021.

Circa 59% din creșterea importurilor de mărfuri a fost asigurată de importul din 3 țări: România, Ucraina și India.

România, cu o pondere de 17,9% (1647,5 mil. dolari) din total importuri, este unul din principalii parteneri în derularea importurilor, volumul cărora s-a majorat de 2 ori, contribuția pozitivă la creșterea importurilor fiind de 11,4 p.p. Circa 61% din valoarea importurilor din această țară constituie importul de *uleiuri de petrol sau uleiuri din minerale bituminoase* care s-a majorat de circa 2,7 ori. Cantitatea acestora a fost în creștere de circa 1,6 ori. *Energia electrică* a format 5,9% din importurile totale din România, iar cantitatea acesteia a constituit 480,9 mii Megawatt-ora.

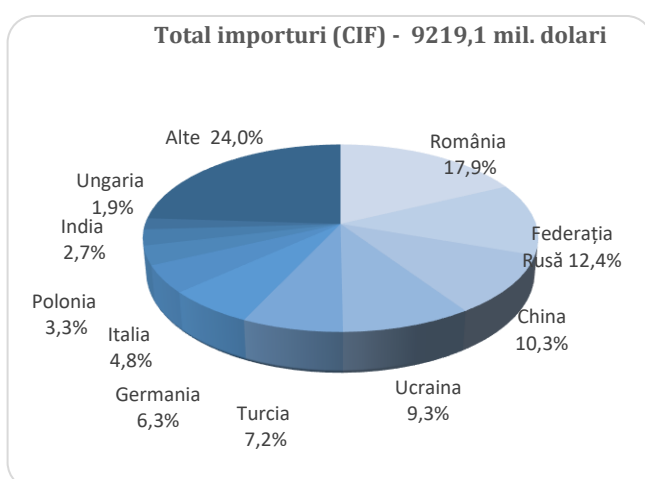
Importurile din **Federația Rusă** au format 12,4% (1145,3 mil. dolari) din total. Urmare creșterii semnificative a prețului la gaz natural, valoarea importurilor din această țară s-a majorat cu 8,7% față de anul 2021 și au contribuit pozitiv la creșterea importurilor cu 1,3 p.p. Produselor minerale le revine 66,1% din total, inclusiv *gaze de sondă* (61,3%) și *uleiuri din petrol* (4,8%). Cantitatea importată de gaz a scăzut cu circa 29%, în timp ce valoarea acesteia s-a majorat de circa 1,9 ori. *Îngrășămintele minerale sau chimice* au format 6,4% în valoarea importurilor și s-au majorat cu circa 15%, iar cantitatea a fost în scădere cu circa 43%.

Figura 4.20. Importurile cu mărfuri pe grupe de țări în anii 2019-2022, mil. dolari

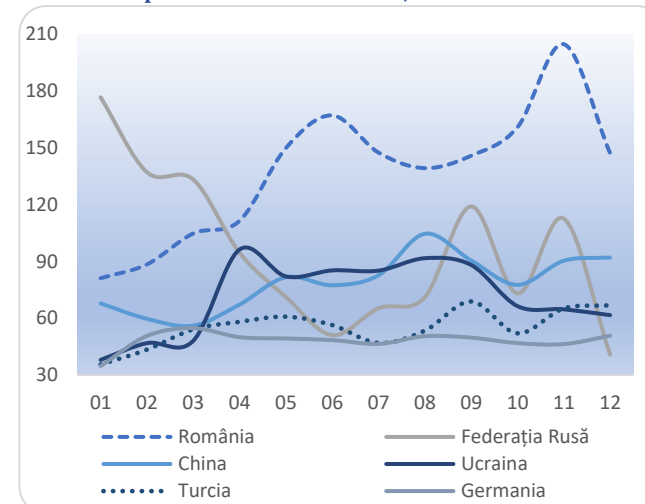
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.21. Principalele țări partenere în derularea importurilor (ianuarie-decembrie 2022)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.22. Importurile lunare din principalele țări partenere în anul 2022, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

A treia poziție în derularea importurilor revine **Chinei**, importurile din această țară majorându-se cu 13,2% (947,2 mil. dolari). Ponderea principală revine *aparatelor telefonice* (9,0%) și *mașinilor automate de prelucrare a datelor* (7,1%).

Importurile din **Ucraina** (853,8 mil. dolari) s-au majorat cu 28% (importurile de *semințe de floarea soarelui* și *ulei de semințe de floarea soarelui* au format 13,9% din total, iar circa 6,5% - importul de *energie electrică*).

Comparativ cu anul 2021 au înregistrat creștere importurile din **Turcia** (661,2 mil. dolari) – cu 21,6%, **Germania** (578,1 mil. dolari) – cu 5,8%, Polonia (302,8 mil. dolari) – cu 15,8% etc.

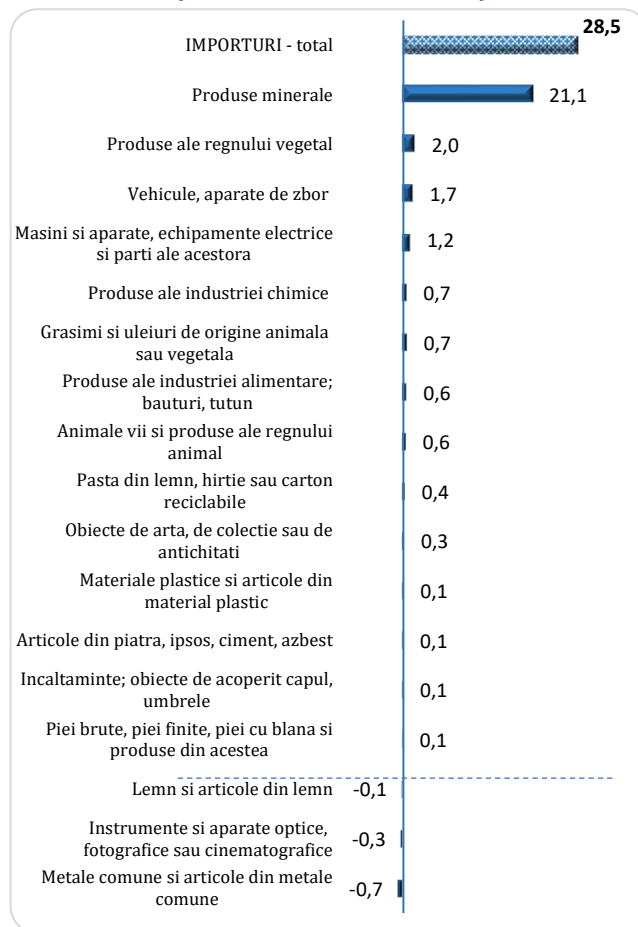
De menționat că, în anul 2022 pe poziția 9 în derularea importurilor s-a clasat **India**, din care importul de mărfuri s-a majorat de 5,5 ori, preponderent datorită importului de *uleiuri din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, care constituie 79,3% din totalul importurilor din aceasta țară.

Importul pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM

Cererea internă, creșterea prețurilor mondiale la resursele energetice, în special la gaz natural, accentuată de războiul din țara vecină, sunt factorii de bază care au condus la majorarea valorii importurilor. Astfel, majoritatea secțiunilor de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii importurilor față de anul 2021 și, respectiv, au influențat pozitiv evoluția importurilor.

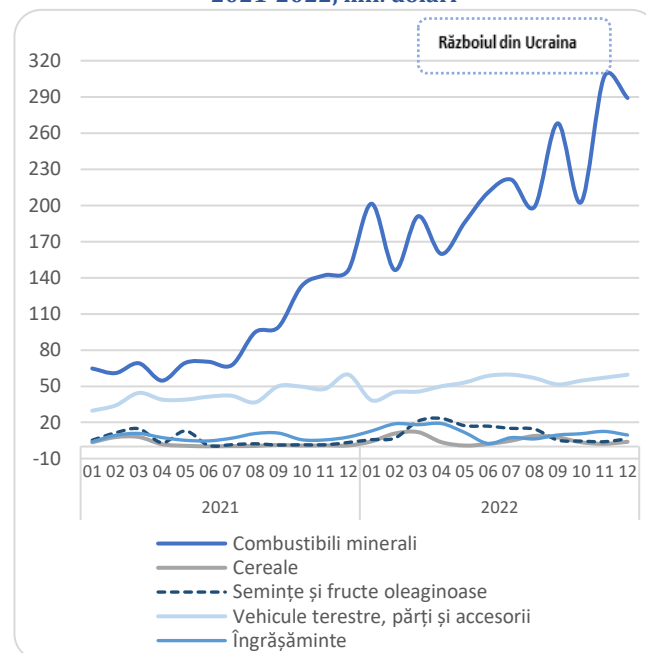
- importul de **produse minerale** au acoperit circa 74% din creșterea importurilor, acestea majorându-se de circa 2,4 ori (inclusiv *combustibili minerali*, *uleiuri minerale* și *produse rezultate din distilarea acestora* – circa 2,4 ori, gradul de influență la creșterea importurilor constituind +21p.p.);
- **produse ale regnului vegetal** – s-au majorat cu 47,2% (din care *semințe și fructe oleaginoase* – de circa 2,4 ori (+1,1 p.p.), *cereale* – de 2,4 ori (+0,5 p.p.);
- **vehicule, aparate de zbor** – au crescut cu 23,3% (inclusiv *vehicule terestre*; *părți și accesorii ale acestora* – cu 22,7% (+1,6 p.p.);
- **mașini și aparate, echipamente electrice** – s-au majorat cu 6,7% (din care: *mașini, aparate și echipamente electrice* și *părți ale acestora* – cu

Figura 4.23. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe secțiuni conform NCM, p.p. (ianuarie – decembrie 2022)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.24. Importurile lunare de mărfuri în anii 2021-2022, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

12,0% (+1,1 p.p), *reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice* – cu 1,1% (+0,1 p.p.);

- **produse ale industriei chimice** – în creștere cu 5,9% (din care: *îngrășăminte* – de circa 1,6 ori (+0,7 p.p.)). Totodată, importul de *produse farmaceutice* s-a diminuat cu 17%, gradul de influență negativă fiind de 0,8 p.p.
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** – s-au majorat de 2,8 ori (+0,7 p.p.) etc.

Secțiunile de mărfuri ce au înregistrat scăderi ale importurilor: *instrumente și aparate optice, fotografice sau cinematografice, de măsură, de control sau de precizie* – cu 14,4%, *metale comune și articole din metale comune* – cu 10,9%, *lemn și articole din lemn* – cu 4,5% și *materiale textile și articole din aceste materiale* – cu 0,6%. Cumulativ, aceste secțiuni au contribuit negativ (-1,2 p.p.) la evoluția importurilor.

Circa 88% din creșterea importurilor de mărfuri a fost asigurată de importul a 5 produse: *combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora* (circa 73,9% din creștere), *vehicule terestre* (5,7%), *semințe și fructe oleaginoase* (4%), *îngrășăminte* (2,4%), *cereale* (1,9%).

Persoanele fizice au importat în anul 2022 mărfuri în valoare de 244,9 mil. dolari, cu 12,1% mai puțin, în raport cu anul 2021. Scăderea a fost determinată, în principal, de reducerea numărului de autoturisme importate (-24,0%), cărora le-au revenit 84,8% din importurile realizate de persoanele fizice.

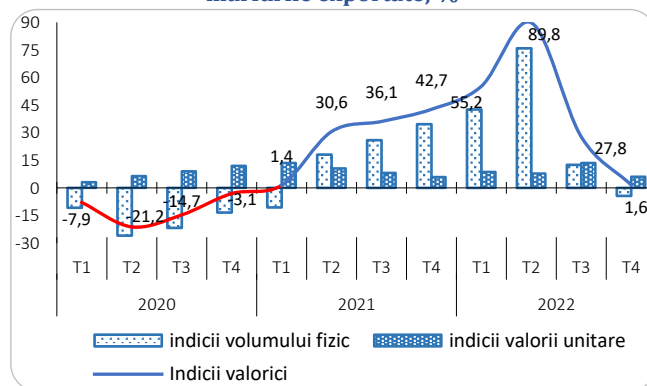
4.2.3. Indicii comerțului internațional cu mărfuri în trimestrul IV 2022

Exporturi:

volumul fizic⁴ s-a micșorat cu 4,3% față de trimestrul IV 2021, din care: în țările Uniunii Europene - cu 2,9%, în celelalte țări ale lumii – cu 47%. Concomitent în țările CSI volumul fizic s-a majorat cu 57,3%.

valoarea unitară⁵ (prețurile) s-a majorat cu 6,1%, inclusiv în țările CSI – cu 39,9%, în celelalte țări ale lumii – cu 0,4%, iar în țările UE valoarea unitară s-a micșorat cu 2,2%.

Figura 4.25. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile exportate, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

⁴ Indicii volumului fizic reflectă evoluția (creștere/descrere) **cantității** de mărfuri exportate și importate. În Republica Moldova se calculează după formula Laspeyres.

⁵ Indicii valorii unitare indică evoluția (creștere/descrere) **prețurilor** la mărfurile exportate și importate. Acest indice se calculează având la bază valorile unitare (medii) exprimate în dolari SUA, conform formulei Paasche. Baza de calcul utilizată pentru calcularea indicilor valorii unitare la mărfurile exportate și importate este anul precedent. Calcularea indicilor valorii unitare se efectuează în baza datelor obținute din declarațiile vamale separat pentru fiecare marfă, grup de mărfuri și pe total exporturi (importuri), în conformitate cu Nomenclatorul Mărfurilor. În mărfurile alese pentru calcul (mărfuri reprezentative) se includ toate mărfurile omogene, cu informații disponibile asupra cantității și costului, și prezente atât în perioada de raport, cât și în perioada de bază.

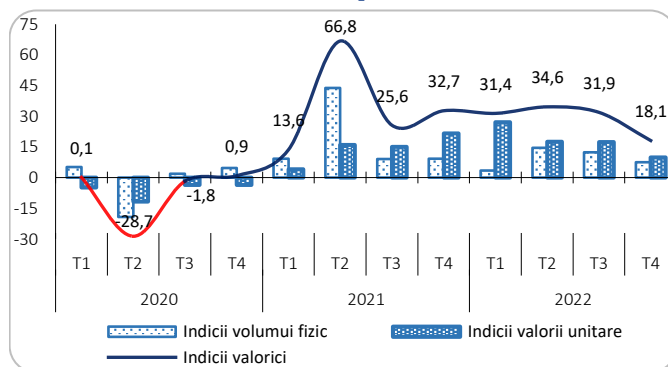
Importuri:

volumul fizic a crescut cu 7,5%, inclusiv din țările UE – cu 41,9%, din celelalte țări ale lumii – cu 14,6%. Din țările CSI indicele volumul fizic a scăzut cu 41,2%.

valoarea unitară (prețurile) s-a majorat cu 9,9%, inclusiv din țările CSI - cu 19,1%, din țările UE – cu 9,5%, din celelalte țări ale lumii - cu 5,3%.

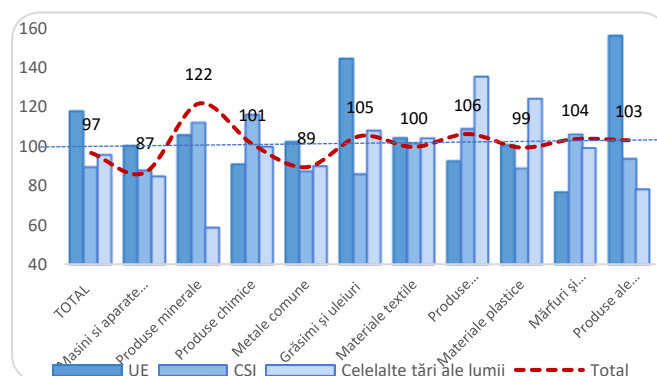
Indicele raportului de schimb (în engl. „Terms of trade”)⁶ a constituit 96,5%, eficiența comerțului exterior s-a majorat comparativ cu trimestrul IV 2021 (87,1%).

Figura 4.26. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile importate, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.27. Indicele raportului de schimb pe secțiuni de mărfuri în trimestrul IV 2022 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

5. Sectorul social

5.1. Piața muncii

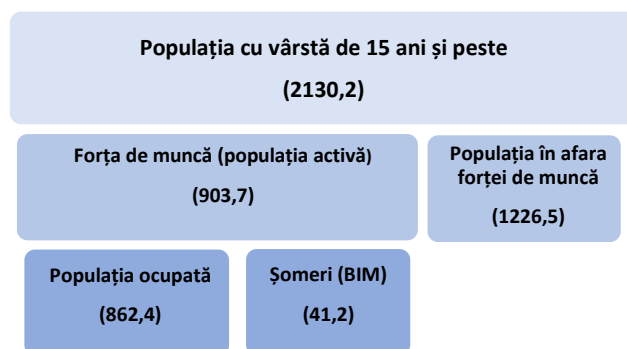
În trimestrul IV 2022 populația cu vârstă de 15 ani și peste a constituit 2,2 mil., reprezentată de două categorii principale: forța de muncă și populația în afara forței de muncă.

Forța de muncă (populația activă), care include populația ocupată și șomerii, a constituit **903,7 mii** persoane, fiind în creștere cu 3,8% față de trimestrul IV 2021 (870,3 mii).

Populația în afara forței de muncă:

- 57,5% din total populație de vârstă 15 ani și peste;
- depășește forța de muncă cu circa 35,7%.

Figura 5.1. Repartizarea populației de 15 ani și peste (trimestrul IV 2022), mii persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică

⁶ *Indicele raportului de schimb* reprezintă raportul dintre indicele prețului de export și prețului de import: dacă indicele este sub 100%, reprezentând deteriorarea indicelui, rezultă că prețurile de export sunt mai mici decât prețurile de import.

Populația ocupată

Numărul populației ocupate în trimestrul IV 2022 a constituit 862,4 mii persoane și s-a majorat cu 15 mii persoane (+1,8%) comparativ cu trimestrul IV 2021.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția persoanelor ocupate în vârstă de 15 ani și peste față de populația totală din aceeași categorie de vârstă) a fost de 40,5%, majorându-se cu 0,5 p.p. față de nivelul din trimestrul IV al anului 2021 (Figura 5.2). Rata de ocupare are un caracter sezonier accentuat și depinde de specificul lucrărilor prestate, cererea mai mare de forță de muncă fiind atestată în trimestrele II și III, corelată puternic cu lucrările din sectorul agricol și mai puțin cu lucrările din construcții.

În trimestrul IV 2022 cea mai mare pondere a populației ocupate se atestă în sectoarele: Administrație publică; Învățământ; Sănătate și asistență socială (24,3%); Agricultură, silvicultură și pescuit (18,8%); Comerț cu ridicata și amănuntul; Activități de cazare și alimentație publică (18,0%); Industrie (15%) etc.

Relansarea activității economice a contribuit la creșterea numărului persoanelor ocupate în principalele sectoare precum:

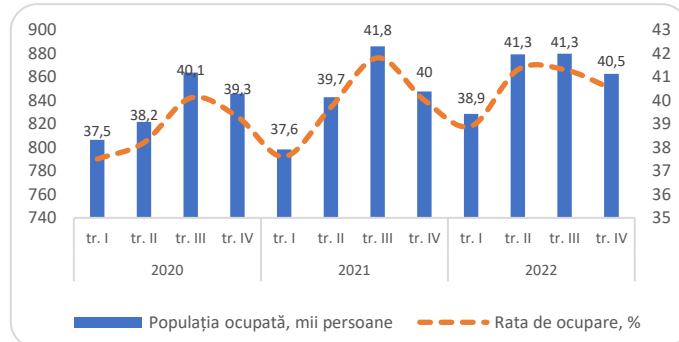
- *industrie* – cu 4,8 mii persoane (+3,8%);
- *construcții* – cu 4,3 mii persoane (+6,2%);
- *administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială* – cu 4,7 mii persoane (+2,3%);
- *transport și depozitare, informații și comunicații* – cu 7,5 mii persoane (+13,5%);
- *comerț cu ridicata și cu amănuntul, activități de cazare și alimentație publică* - cu 7,1 mii persoane (+4,8%);

Totodată, s-a înregistrat descreșterea numărului populației ocupate în sectoarele:

- *agricultură, silvicultură și pescuit* - cu 4,1 mii persoane (-2,5%);
- *alte activități* – cu 9,2 mii persoane (-11,4%).

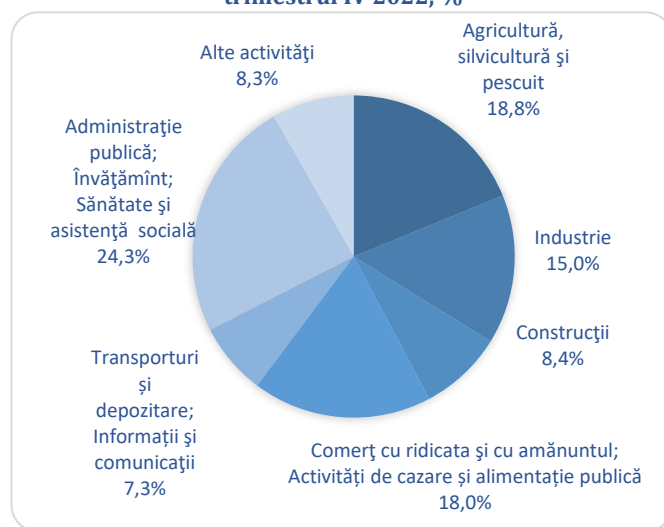
Numărul **somerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul IV

Figura 5.2. Populația ocupată și rata de ocupare în anii 2020-2022

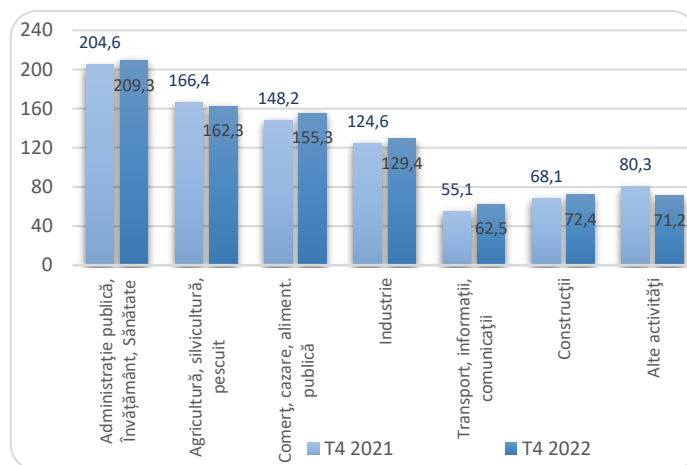
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.3. Structura populației ocupate în trimestrul IV 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.4. Populația ocupată pe activități economice în trimestrul IV 2021-2022, mii persoane

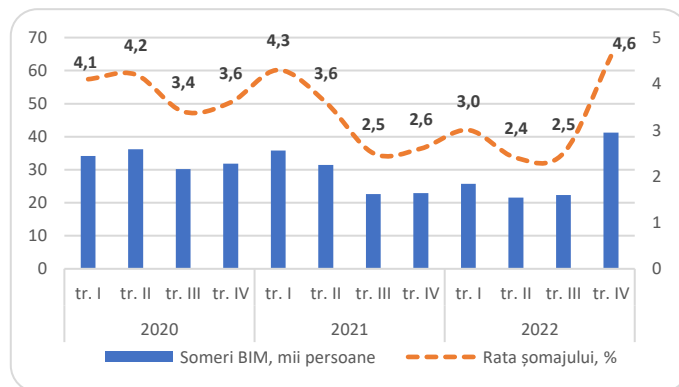
Sursă: Biroul Național de Statistică

2022 a fost de 41,2 mii, și s-a majorat cu 18,3 mii persoane față de rezultatul înregistrat în trimestrul IV 2021 (22,9 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul IV 2022 a constituit 4,6%, fiind mai înaltă cu 2 p.p. față de trimestrul IV 2021 (2,6%).

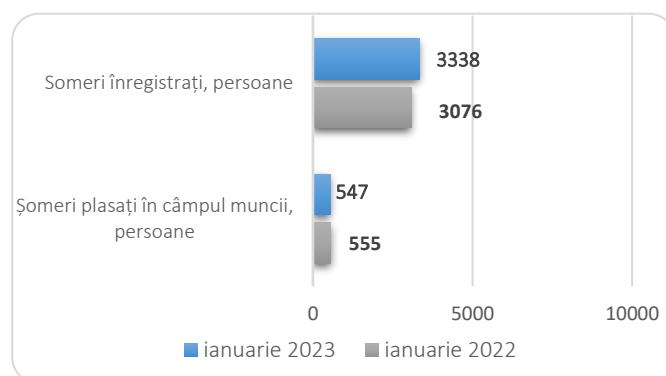
Totodată, potrivit datelor operative ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, în luna ianuarie curent la oficiile forței de muncă s-au înregistrat circa 3,3 mii șomeri, fiind cu 8,5% mai mult comparativ cu luna ianuarie 2022. Doar circa 16,4% din aceștia au fost plasați în câmpul muncii.

Figura 5.5. Șomeri BIM și rata șomajului în anii 2020-2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.6. Numărul șomerilor, persoane

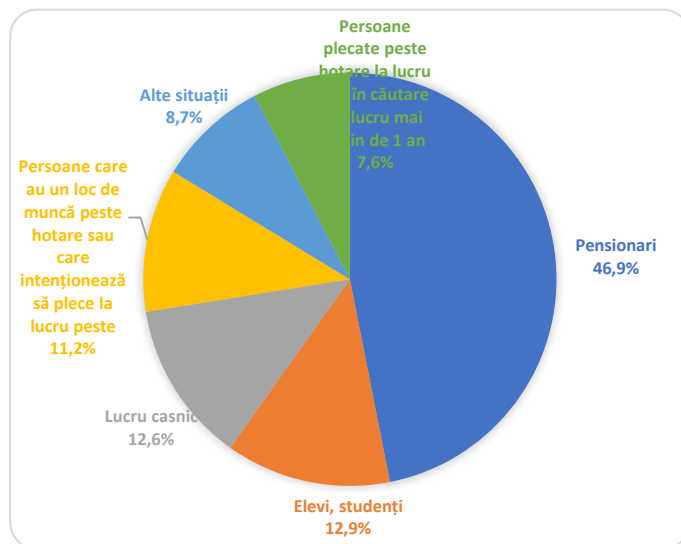

Sursă: ANOFM

Populația în afara forței de muncă (populația inactivă) deține 57,7% din total populație cu vârsta 15 ani și peste, depășind cu 36,2% forța de muncă!

În cadrul populației inactive distingem câteva categorii de bază. Cea mai mare pondere (46,9%) revine categoriei de pensionari. Aceștia sunt urmați de grupa elevilor și studenților (12,9%) și grupa persoanelor care îngrijesc de familie (persoanele casnice) (12,6%). În rândul altor persoane inactive se mai regăsesc persoanele care nu lucrează și nu caută un loc de muncă în Republica Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare (11,2% comparativ cu 13,6% în trimestrul III 2021).

Figura 5.7. Structura populației în afara forței de muncă în trimestrul III 2022

Sursă: Biroul Național de Statistică

Un alt grup îl formează persoanele (declărate de gospodării) ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de un an (7,6% sau 93,5 mii persoane), numărul celor din urmă fiind în creștere cu 38,3% față de trimestrul III 2021 (5,6% sau 67,6 mii).

Persoanele care au un loc de muncă peste hotare sau intenționează să plece peste hotare și persoanele plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru predomină în rândul bărbaților (17,9% și, respectiv, 13,7% la bărbați, față de 6,2% și, respectiv, 3,1% la femei), iar activitățile de îngrijire a familiei sunt mai mult caracteristice femeilor (21,2% comparativ cu 1,3% pentru bărbați).

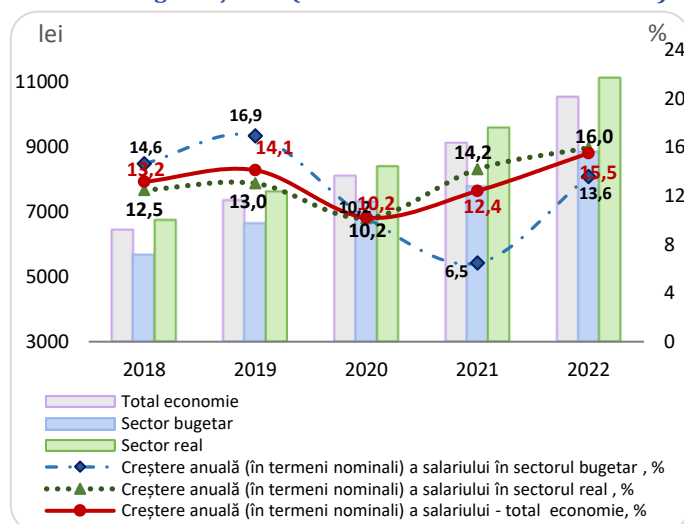
5.2. Remunerarea muncii

Câștigul salarial mediu lunar brut⁷ al unui salariat din economia națională în anul 2022 a constituit 10529,1 lei și s-a majorat cu 15,5% în termeni nominali față de perioada similară din anul precedent. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 10,3%. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 529 Euro sau 557 dolari SUA.

Sectorul bugetar – 8844,6 lei, în creștere cu 13,6% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 11,7%. Rata înaltă a inflației a influențat diminuarea salariului în termen reali.

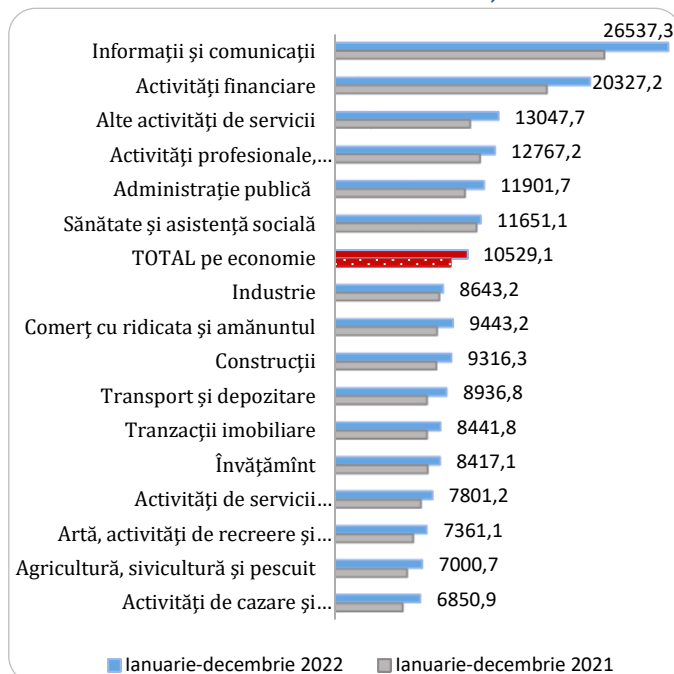
Sectorul real – 11126,6 lei, s-a majorat cu 16% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 9,9%.

Figura 5.8. Evoluția câștigului salarial mediu pe economie, sectorul bugetar și real (ianuarie-decembrie 2018 - 2022)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.9. Câștigul salarial mediu lunar pe activități economice în anii 2021-2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

În ianuarie - decembrie 2022 în toate activitățile economice s-au înregistrat majorări ale câștigului salarial mediu lunar (în termeni nominali) comparativ cu perioada similară din anul 2021.

Salarii mai mari decât media pe economie au fost achitate în activități precum: *Informații și comunicații* (de circa 2,5 ori decât media pe economie), *Activități financiare și de asigurări* (de 1,9 ori), *Alte activități de servicii* (+23,9%), *Activități profesionale, științifice și tehnice* (+21,3%), *Administrație publică* (+13%), *Sănătate și asistență socială* (+10,7%) etc.

Câștigurile salariale sub pragul mediei naționale: *Activități de cazare și alimentație publică* (65,1% față de media economie), *Agricultură* (66,5%), *Artă* (69,9%), *Învățământ* (79,9%), *Construcții* (89,1%), *Comerț cu ridicata și amănuntul* (90,4%) etc.

⁷ Câștigul salarial mediu lunar nominal brut: unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare

5.3. Veniturile și cheltuielile populației

Veniturile disponibile medii lunare ale populației în anul 2021 au constituit în medie pe o persoană 3510,1 lei, în creștere cu 13,4% (în termeni nominali) față de anul 2020, din acestea:

- venituri disponibile bănești – 3291,2 lei (93,8% din total)
- venituri disponibile în natură – 218,9 lei (6,2%).

Veniturile lunare ale populației din *mediul urban* pentru o persoană au constituit 4309 lei, de 1,4 ori mai înalte comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Principalele surse de venituri:

- activitatea salarială – 62,1% din total venituri
- prestațiile sociale – 16,0%.

În *mediul rural* veniturile lunare ale populației a constituit 2985 lei. Principalele surse de venituri:

- activitatea salarială – 40,0% din total venituri;
- prestațiile sociale - 20,9%;
- transferurile din afara țării – 15,4%;
- activitatea individuală agricolă – 15,3%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în anul 2021 au constituit în medie pe o persoană 3039,5 lei, cu 8,9% (în termeni nominali) mai mult comparativ cu nivelul anului precedent, din care:

- cheltuieli de consum bănești – 2822,3 lei (92,9% din total cheltuieli);
- cheltuieli de consum în natură – 217,2 lei (7,1%).

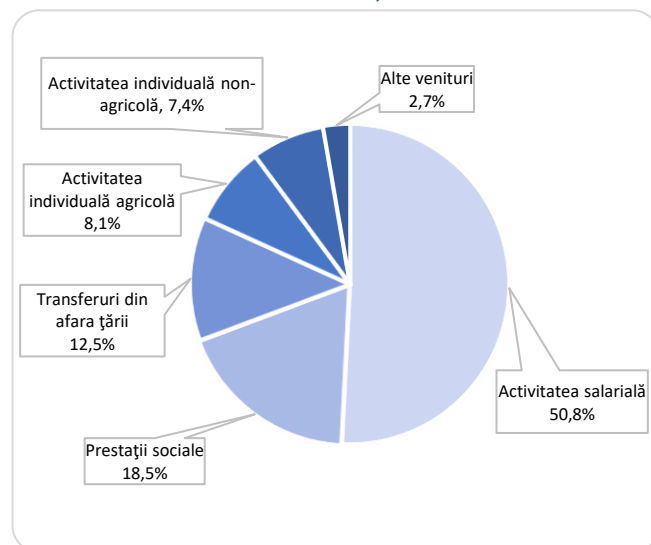
În *mediul urban* cheltuielile de consum ale populației au fost în mărime de 3834,4 lei, de 1,5 ori mai mari față de cheltuielile populației din mediul rural. Principalele cheltuieli în mediul urban:

- asigurarea consumului de produse alimentare și băuturi nealcoolice, 38,1% din total cheltuieli;
- dotarea și întreținerea locuinței – 19,4%;
- îmbrăcăminte, încălțăminte - 8,6%;
- transport – 7,9%;
- servicii de sănătate – 7,1% etc.

În *mediul rural* cheltuielile de consum ale populației au constituit 2517 lei. Principalele cheltuieli:

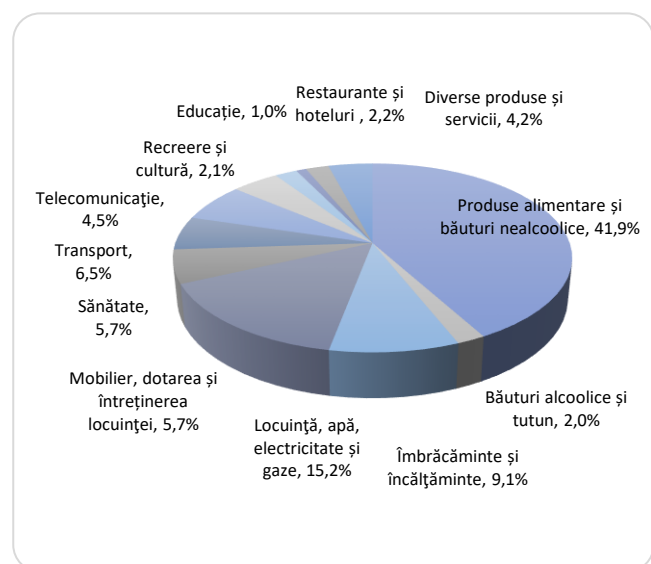
- produse alimentare și băuturi nealcoolice – 45,8% din total cheltuieli;

Figura 5.10. Structura veniturilor disponibile în anul 2021, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.11. Structura cheltuielilor de consum în anul 2021, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

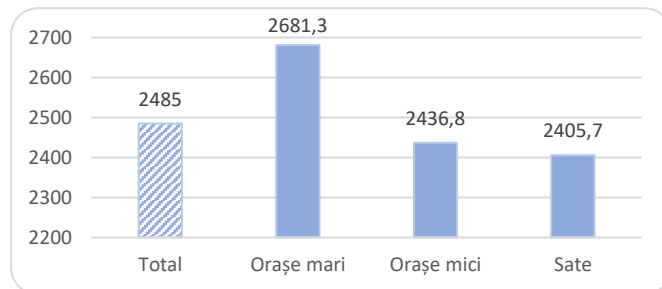
- dotarea și întreținerea locuinței – 22,4%;
- îmbrăcăminte, încălțăminte – 9,5%;
- transport – 5,1%;
- servicii de sănătate – 4,3% etc.

5.4. Minimul de existență

Minimul de existență⁸ în semestrul I 2022 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2485 lei. În funcție de mediul de reședință, cea mai mare valoare a fost estimată pentru populația din orașele mari – 2681,3 lei, fiind mai mare cu 10% comparativ cu orașele mici (2436,8 lei) și cu 11,5% față de sate (2405,7 lei).

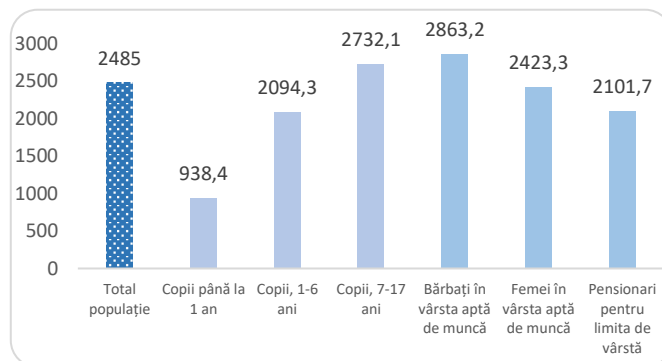
Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 2651,8 lei și, în special, bărbaților – 2863,2 lei, comparativ cu 2423,3 lei în cazul femeilor. Minimul de existență pentru copii constituie în medie 2424,4 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vârsta copilului: de la 938,4 lei pentru un copil în vârstă de până la 1 an până la 2732,1 lei pentru un copil în vârstă de 7-17 ani.

Figura 5.12. Minimul de existență după medii de reședință în semestrul I 2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.13. Minimul de existență pe categorii de populație în semestrul I 2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Secția analiză și prognozare macroeconomică, 10.03.2023

⁸ *Minimul de existență* reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerii viabilității omului